

ДИПЛОМНА РОБОТА МАГІСТРА

*Методичні вказівки щодо її написання та оформлення
для студентів спеціальності 014 Середня освіта.*

*Предметна спеціальність 014.02 Середня освіта. Мова та
література (англійська)*

*Додаткова предметна спеціальність 014.02 Середня освіта. Мова та
література (німецька)*

*Затверджено на засіданні
кафедри іноземної освіти
і міжкультурної комунікації
Протокол № 2 від 15.08.2022*

Дипломна робота магістра : методичні вказівки щодо її написання та оформлення для студентів спеціальності 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями) освітньо-професійної програми «Середня освіта. Англійська мова і література» / Н. М. Бідюк, С. В. Король, О. В. Орловська. – Хмельницький: ХНУ, 2022. – 50 с.

Укладачі: Бідюк Н. М., д-р пед. наук, проф.;
Король С. В., канд. пед. наук, доц.;
Орловська О. В., канд. пед. наук, доц.

Відповідальний за випуск: Бідюк Н. М., д-р пед. наук, проф.

Редактор-коректор: Яремчук В. С.

Технічне редагування і верстка: Чопенко О. В., Чорномазюк О. А.

Макетування та друк здійснено редакційно-видавничим відділом Хмельницького національного університету (м. Хмельницький, вул. Інститутська, 7/1).

© ХНУ, 2022

ВСТУП

У відповідності до Закону України «Про вищу освіту» магістр – це освітній ступінь, що здобувається на другому рівні вищої освіти та присуджується закладом вищої освіти (науковою установою) у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньої програми. Ступінь магістра здобувається за освітньо-професійною або за освітньо-науковою програмою.

Метою освітньо-професійної програми «Середня освіта. Англійська мова і література» другого (магістерського) рівня вищої освіти є підготовка компетентного вчителя іноземної мови (англійської, німецької) та літератури, який володіє фундаментальними теоретичними знаннями, практичними навичками з фаху, інтегрованими вміннями; здатен виконувати професійні завдання дослідницького та інноваційного характеру в галузі іншомовної педагогічної освіти; готовий до творчої самореалізації в науково-педагогічній діяльності та кроскультурному освітньому просторі, а також до неперервної самоосвіти та професійного розвитку.

Кваліфікаційна робота магістра є завершальним етапом і підбиттям підсумків навчальної підготовки в університеті за освітньо-професійною програмою підготовки магістрів. Виконання кваліфікаційних робіт здобувачами вищої освіти магістерського рівня має на меті: систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань та вмінь зі спеціальності та застосування їх під час виконання конкретних наукових завдань; розвиток навичок самостійної роботи й оволодіння методикою дослідження та експерименту, пов'язаних з темою роботи. Вид кваліфікаційної роботи за освітньо-професійною програмою «Середня освіта. Англійська мова і література» – дипломна робота. Дипломна робота передбачає проведення аналізу та теоретичного розроблення (дослідження процесів і об'єктів) актуальних питань, проблем у відповідній галузі знань.

У результаті написання кваліфікаційної (дипломної) роботи відповідно до освітньо-професійної програми здобувачі мають набути загальних та фахових компетентностей, зокрема: здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, порівняння педагогічних явищ; здатність здійснювати пошук, оброблення, аналіз, систематизацію інформації з різних джерел; здатність проваджувати дослідницьку діяльність з дотриманням правил академічної доброчесності та професійної етики; здатність демонструвати культуру наукового усного і писемного мовлення.

Внаслідок виконання кваліфікаційної (дипломної) роботи здобувачі повинні використовувати наукову, довідкову, методичну літературу рідною та іноземною мовами, сучасні методи обробки інформації для здійснення педагогічних досліджень в галузі професійної діяльності; володіти основами дослідницької та методологічної культури, керуватися принципами академічної

доброчесності під час провадження наукової діяльності; оперувати базовими категоріями та поняттями спеціальності, використовувати здобуті теоретичні знання та практичні навички у комунікативно-практичній та дослідницькій діяльності; використовувати компетентнісний підхід у викладанні іноземних (англійської, німецької) мов; використовувати у професійній діяльності інноваційні методи навчання та інформаційно-комунікаційні технології; розробляти навчально-методичне забезпечення для проведення занять з іноземної мови і літератури; застосовувати форми і види об'єктивного контролю й оцінювання рівня навчальних досягнень учнів; володіти навичками планування, організації наукового дослідження, аргументування та презентації його результатів з дотриманням вимог академічної доброчесності

Ці методичні вказівки розроблені з урахуванням вимог освітньої програми «Середня освіта. Англійська мова і література» для спеціальності 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями) другого (магістерського) рівня вищої освіти та «Положення про атестацію здобувачів вищої освіти та наукових ступенів у ХНУ» (2022р.), «Положення про систему забезпечення академічної доброчесності у ХНУ» (2021р.) з метою надання допомоги студентам щодо виконання дипломної роботи.

1 ЕТАПИ ВИКОНАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ МАГІСТРА

1.1 Вибір теми та об'єкта дослідження

Вибір теми є важливим та відповідальним етапом у написанні дипломної роботи. Тематика робіт розробляється і щорічно поновлюється професорсько-викладацьким складом кафедри. Під час визначення теми слід враховувати не лише її актуальність в практичному аспекті, але й наявність літератури. Тема роботи має надати студенту можливість показати себе як дослідника, сприяти максимальному використанню здобутих знань і практичного досвіду.

Студент вільно вибирає тему із запропонованої тематики або має право запропонувати свою тему, але при цьому він повинен обґрунтувати керівнику доцільність її розкриття. Вибір має бути усвідомленим і виваженим, обумовлений логічним продовженням попередніх досліджень: рефератів, дипломних робіт, доповідей на наукових семінарах, конференціях та ін.

Тема дипломної роботи має чітко вказувати на основне проблемне питання, бути чітко сформульована, відповідати освітній програмі і може виконуватися за одним з напрямів методики викладання іноземної мови. Теми робіт закріплюють за студентами наказом по університету до початку переддипломної практики. Це надає можливість заздалегідь скласти план роботи, підібрати необхідну літературу та інші інформаційні джерела, ознайомитись з досягненнями світового та вітчизняного досвіду, узагальнити власний доробок за роки навчання. Орієнтовна тематика дипломних робіт наведена у додатку А.

1.2 Мета та основні завдання

Мета дипломної роботи має бути тісно пов'язана з назвою її теми. Залежно від того, наскільки зрозуміло і точно сформульовано мету роботи, настільки вдалим будуть її основні завдання, план, організація виконання, стиль викладу. Правильне визначення мети дасть змогу студенту відокремити в ній основний напрям дослідження, упорядкувати пошук і аналіз матеріалу, підвищити якість роботи, уникнути загальних міркувань.

Узагальненою метою дипломної роботи є систематизація, розширення і закріплення теоретичної підготовки, поглиблене вивчення і розроблення окремого питання, підготовка пропозицій щодо вдосконалення об'єкта дослідження – суб'єкта навчання.

На основі сформульованої мети студент має визначити основні завдання, які необхідно розв'язати в процесі виконання дипломної роботи. Завдання повинні конкретизувати основну мету роботи; їх визначення пов'язане з назвами основних розділів.

Після опрацювання літератури з тематики дипломної роботи студент разом з керівником розробляє завдання, яким буде керуватися при написанні дослідження і проходження переддипломної практики. Завдання, що розробляється за затвердженою формою (додаток Б) студент отримує на кафедрі.

1.3 Методи дослідження

Метод – це сукупність прийомів чи операцій практичного або теоретичного освоєння дійсності, підпорядкованих розв'язанню конкретної задачі. Фактично різниця між методом і теорією має функціональний характер: формуючись як теоретичний результат попереднього дослідження, метод виступає як вихідний пункт та умова майбутніх досліджень.

У кожному дослідженні можна виділити два рівні:

- 1) теоретичний – досягнення синтезу знань (у формі наукової теорії);
- 2) емпіричний, на якому відбувається процес накопичення фактів.

1.3.1 Методи теоретичних досліджень

Ідеалізація – це конструювання подумки об'єктів, які не існують насправді або практично не здійсненні.

Мета ідеалізації: позбавити реальні об'єкти деяких притаманних їм властивостей і наділити (подумки) ці об'єкти певними нереальними і гіпотетичними властивостями. При цьому мета досягається завдяки:

- багатоступінчастому абстрагуванню;
- переходу подумки до кінцевого результату у розвитку певної властивості;
- простому абстрагуванню.

Будь-яка ідеалізація правомірна лише у певних межах.

Формалізація – метод вивчення різноманітних об'єктів шляхом відображення їхньої структури у знаковій формі. Переваги формалізації:

- забезпечує узагальненість підходу до розв'язання проблем;
- надає стислості та чіткості фіксації значень;
- однозначність символіки (немає багатозначності звичайної мови);
- дає змогу формувати знакові моделі об'єктів та замінювати вивчення реальних речей і процесів вивченням цих моделей.

Аксіоматичний метод – метод побудови наукової теорії, згідно з яким деякі твердження приймаються без доведень, а всі інші знання виводяться з них відповідно до певних логічних правил.

Гіпотеза та припущення. У становленні теорій як системи наукового знання найважливішу роль відіграє гіпотеза. Гіпотеза є формою осмислення фактичного матеріалу, формою переходу від фактів до законів.

Розвиток гіпотези відбувається у три стадії:

- 1) накопичення фактичного матеріалу і висловлювання на основі

припущень;

2) формування гіпотези, тобто виведення наслідків з зробленого припущення, розгортання на його основі первинної теорії;

3) перевірка отриманих результатів на практиці і на її основі уточнення гіпотези. Якщо під час перевірки наслідок відповідає дійсності, то гіпотеза перетворюється на наукову теорію.

Гіпотези (як і ідеї) носять імовірнісний характер. На їх основі відбувається систематизація раніше накопичених знань і здійснюється пошук нових наукових результатів – у цьому сутність і призначення гіпотези як форми розвитку науки. Гіпотеза може узгоджуватися з іншими науковими системами або суперечити їм. Ні те, ні інше не дає підстав відкинути гіпотезу або прийняти її. Гіпотеза може суперечити навіть достовірній теорії. До такої суперечності треба ставитися досить серйозно, але не варто думати, що вона обов'язково призводить до спростування гіпотези. Гіпотеза висувається з надією на те, що вона, коли не цілком, то хоча б частково, стане достовірним знанням.

Історичний метод дає змогу дослідити виникнення, формування та розвиток процесів і подій у хронологічній послідовності з метою виявлення внутрішніх і зовнішніх зв'язків, закономірностей та суперечностей.

1.3.2 Методи емпіричного дослідження

Спостереження – це систематичне цілеспрямоване вивчення об'єкта. Аби бути плідним, спостереження мусить відповідати таким вимогам:

- завчасному задуму (спостереження проводиться для певного, чітко поставленого завдання);
- планованості (виконується за планом, складеним відповідно до завдання спостереження);
- цілеспрямованості (спостерігаються лише певні сторони явища, які викликають інтерес при дослідженні);
- активності (спостерігач активно шукає потрібні об'єкти, риси, явища);
- систематичності (спостереження ведеться безперервно або за певною системою).

Спостереження як метод пізнання дає змогу отримати первинну інформацію у вигляді сукупності емпіричних тверджень. Емпірична сукупність утворює первинну схематизацію об'єктів реальності – вихідних об'єктів наукового дослідження.

Порівняння – це процес встановлення подібностей або відмінностей предметів та явищ дійсності, а також знаходження загального, притаманного двом або кільком об'єктам.

Метод порівняння є результативним, якщо виконуються такі вимоги:

- можуть порівнюватися тільки такі явища, між якими можлива деяка об'єктивна спільність;
- порівняння має здійснюватися за найбільш важливими, суттєвими (в плані конкретного завдання) рисами.

Різні об'єкти чи явища можуть порівнюватися безпосередньо або

опосередковано через їх порівняння з будь-яким іншим об'єктом (еталоном). У першому випадку, звичайно, отримують якісні результати (більше–менше, вище–нижче). Порівняння ж об'єктів з еталоном надає можливість отримати кількісні характеристики.

За допомогою порівняння інформація стосовно об'єкта здобувається двома шляхами:

- безпосередній результат порівняння (первинна інформація);
- результат обробки первинних даних (вторинна або похідна інформація).

Вимірювання – це визначення числового значення певної величини за допомогою одиниці виміру. Вимірювання передбачає наявність таких основних елементів: об'єкта вимірювання, еталона, вимірювальних приладів, методу вимірювання.

Експеримент – такий метод вивчення об'єкта, за яким дослідник активно і цілеспрямовано впливає на нього завдяки створенню штучних умов або використанню природних умов, необхідних для виявлення відповідної властивості.

Переваги експериментального вивчення об'єкта порівняно зі спостереженням такі:

- у процесі експерименту можна вивчати явище «у чистому вигляді», звільнившись від побічних факторів;
- в експериментальних умовах можна дослідити властивості об'єктів;
- повторюваність експерименту: можна проводити досліди стільки разів, скільки це потрібно.

Експеримент проводять у таких випадках: при спробі виявлення раніше невідомих властивостей об'єкта; при перевірці правильності теоретичних побудов; при демонстрації явища.

У науковому дослідженні експеримент і теорія найтісніше взаємопов'язані. Будь-яке ігнорування експерименту неодмінно призводить до помилок, тому всебічне розширення експериментальних досліджень являє собою один із найважливіших шляхів розвитку сучасної науки.

1.3.3 Методи, що застосовуються на емпіричному та теоретичному рівнях досліджень

Абстрагування – відхід у думці від несуттєвих властивостей, зв'язків, відношень предметів і виділення декількох рис, котрі цікавлять дослідника.

Процес абстрагування, має два ступені. Перший: виділення найважливішого у явищах і встановлення факту незалежності чи дуже незначної залежності (на яку можна не зважати) досліджуваних явищ від певних факторів (якщо об'єкт *A* не залежить безпосередньо від фактора *B*, то можна лишити його осторонь як несуттєвий). Другий ступінь: реалізація можливостей абстрагування. Сутність його полягає в тому, що один об'єкт замінюється іншим, простішим, який виступає як «модель» першого.

Абстрагування може застосовуватися до реальних і абстрактних об'єктів

(таких, що пройшли абстрагування раніше). Багатоступінчасте абстрагування призводить до абстракцій дедалі зростаючого ступеня загальності. Абстрагування дає змогу замінити у пізнанні складне простим, але таким простим, котре відбиває основне в цьому складному.

Основні *види абстракцій*:

– *ототожнення* – утворення поняття через об'єднання предметів, пов'язаних відношеннями типу рівності, в особливий клас (залишаючи осторонь деякі індивідуальні якості предметів);

– *ізолювання* – виділення властивостей і відношень, безпосередньо пов'язаних із предметами, та позначення їх певними «іменами», що надає абстракціям статусу самостійних предметів (наприклад, «надійність», «технологічність»).

Різниця між цими двома абстракціями полягає у тому, що в першому випадку ізолюється комплекс властивостей об'єкта, а у другому – єдина його властивість;

– *конструктивізація* – відхилення від невизначеності меж реальних об'єктів (безперервний рух зупиняється тощо);

– *актуальна нескінченність* – відхилення від незавершеності (і неможливості завершення) процесу утворення нескінченної множини, від неможливості задати його повним переліком усіх елементів. Така множина розглядається як наявна;

– *потенційна здійсненість* – відхилення від реальних меж людських можливостей, зумовлених обмеженістю життя у часі та просторі (нескінченність розглядається як потенційно здійснена).

Результат абстрагування часто виступає як специфічний метод дослідження, а також як елемент складніших за своєю структурою методів експерименту – аналізу і моделювання.

Аналіз і синтез. Аналіз – метод пізнання, який дає змогу поділяти предмети дослідження на складові частини (природні елементи об'єкта або його властивості і відношення). Синтез, навпаки, припускає з'єднання окремих частин чи рис предмета в єдине ціле. Аналіз та синтез взаємопов'язані, вони являють собою єдність протилежностей.

Аналіз і синтез бувають:

– прямими, або емпіричними (використовуються для виокремлення частин об'єкта, виявлення його властивостей, найпростіших вимірювань і т. ін.);

– зворотними, або елементарно-теоретичними (базуються на деяких теоретичних міркуваннях стосовно причинно-наслідкового зв'язку різних явищ або дії будь-якої закономірності; при цьому виділяються та з'єднуються явища, які здаються суттєвими, а другорядні ігноруються);

– структурно-генетичними (вимагають виокремлення у складному явищі таких елементів, які мають вирішальний вплив на всі інші сторони об'єкта).

Індукція та дедукція. Дедуктивною називають таку розумову конструкцію, в якій висновок щодо якогось елемента множини робиться на

підставі знання загальних властивостей всієї множини. Змістом дедукції як методу пізнання є використання загальних наукових положень при дослідженні конкретних явищ.

Під індукцією розуміють перехід від часткового до загального, коли на підставі знання про частину предметів класу робиться висновок стосовно класу в цілому. Дедукція та індукція – протилежні методи пізнання.

Моделювання – метод, який ґрунтується на використанні моделі як засобу дослідження явищ і процесів. Під моделями розуміють системи, що замінюють об'єкт пізнання і служать джерелом інформації стосовно нього. Моделі – це такі аналоги, подібність яких до оригіналу суттєва, а розбіжність – несуттєва. Моделі поділяють на два види: матеріальні та ідеальні. Матеріальні моделі втілюються у певному матеріалі – дереві, металі, склі і т. ін. Ідеальні моделі фіксуються в таких наочних елементах, як креслення, рисунок, схема, комп'ютерна програма тощо.

Метод моделювання має таку структуру: постановка завдання; створення або вибір моделі; її дослідження; перенесення знань з моделі на оригінал.

1.4 Пошук та опрацювання інформації

Кожне дослідження в будь-якій його формі пов'язане з пошуком інформації. Вміння швидко її знаходити є важливою передумовою продуктивності та якості роботи дослідника.

Під «джерелом наукової інформації» розуміється документ, що містить певне повідомлення. Документальні джерела несуть в собі основний обсяг відомостей, які використовуються у практичній діяльності. Критеріями оцінювання документальних джерел інформації є повнота і достовірність даних, терміни їх публікації, наявність теоретичних обґрунтувань та критичних матеріалів, реальність їх отримання.

На початку написання дипломної роботи студенту потрібно з'ясувати, як розкриваються питання теми в загальних джерелах (підручниках, посібниках, словниках), а потім поступово перейти до опрацювання спеціалізованої літератури (монографій) вітчизняних та зарубіжних авторів. Особливу увагу потрібно звернути на наукові публікації періодичних видань, серед яких: «Педагогічний дискурс», «Порівняльна професійна педагогіка», «Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми», «Соціально-гуманітарні та психолого-педагогічні науки», «Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов», «Іноземні мови. Методика викладання іноземних мов». Разом з тим студент вивчає законодавчі та нормативні акти, постанови уряду, укази Президента України з питань освіти, методичні розробки Міністерства освіти і науки.

Збір наукової інформації по темі потрібно поєднувати з аналізом опрацьованого матеріалу. Окрім інформації, що подається у теоретичній частині

роботи, студентом аналітично опрацьовується фактичний матеріал щодо обраного об'єкта дослідження. Необхідною умовою реалізації цього завдання є володіння навичками і вміннями поглибленого аналізу та обробки його результатів. Результати проведеного аналізу відображаються в аналітичній частині дипломної роботи.

1.5 Складання плану

План дипломної роботи є відображенням її структури, під якою розуміється порядок компонування і взаємозв'язок окремих її частин. План дослідження повинен обов'язково містити вступ, теоретичну, практичну частини (розділи), висновки, бібліографію, додатки. Формулювання назви тем, розділів, підрозділів повинні відповідати певним вимогам. Насамперед це конкретність, відсутність двозначності, небагатослівність.

План дипломної роботи складається студентом самостійно і погоджується з керівником, при цьому слід мати на увазі, що всі проблемні питання обраної теми мають бути пов'язані єдиною метою дослідження.

1.6 Написання тексту роботи

Найбільш складною частиною роботи над магістерським дослідженням є аналіз та узагальнення зібраних матеріалів, написання самого тексту. Матеріал студент має викладати послідовно, логічно взаємопов'язувати окремі його частини, повністю розкрити тему. Для цього необхідно приділити увагу сучасним теоретичним і методичним розробкам, розглянути і творчо осмислити відповідну нормативну літературу та періодичні видання, визначити своє ставлення до дискусійних питань теми дослідження. На основі аналізу звітних даних, особистих вражень та узагальнень потрібно зробити необхідні висновки, висвітлити досягнуті успіхи, зазначити існуючі недоліки, а також висловити пропозиції щодо можливостей подальшого покращення діяльності об'єкта досліджень.

Написавши роботу, студент повинен критично переглянути зміст, перевірити правильність оформлення, здійснити редагування тексту. Робота над рукописом щодо змісту починається із загальної оцінки його побудови. Слід перевірити наскільки логічно та послідовно викладений матеріал, чи достатньо аргументовані окремі положення, чи є правильними формулювання та визначення.

Наступним етапом є перевірка правильності оформлення рукопису. Це стосується фактично усіх елементів рукопису: цитування, оформлення таблиць та ілюстрованих матеріалів, складання бібліографічних покажчиків тощо.

Завершальний етап – літературна правка або редагування, основними завданнями якого є досягнення єдиного стилю викладу і перевірка правильності

орфографії та пунктуації.

1.7 Мова та стиль дослідження

Найхарактернішою ознакою писемної ділової мови є формально-логічний спосіб викладення матеріалу. Це відображається у всій системі мовних засобів. Для ділового тексту характерними є смислова завершеність, цілісність і пов'язаність. Найважливішим засобом вираження логічних зв'язків тут є спеціальні функціонально-синтаксичні засоби, що вказують на послідовність розвитку думки («спочатку», «насамперед», «потім», «по-перше», «по-друге», «отже» і т. ін.), заперечення («проте», «тим часом», «але», «тоді як», «однак», «аж ніяк»), причинно-наслідкові відношення («таким чином», «тому», «завдяки цьому», «відповідно до цього», «внаслідок цього», «крім того», «до того ж»), перехід від однієї думки до іншої («раніше ніж перейти до...», «звернімося до...», «розглянемо», «зупинимось на...», «розглянувши...», «перейдемо до...», «треба зупинитися на...», «варто розглянути...»), результат, висновок («отже», «значить», «як висновок», «на закінчення зазначимо», «все сказане дає змогу зробити висновок», «підсумовуючи, слід сказати...»).

Засобами логічного зв'язку можуть бути займенники, прикметники і дієприкметники («такий», «названий», «вказаний» і т. ін.).

Не завжди ці та подібні їм слова прикрашають наукову працю, але вони є своєрідними дороговказами, які попереджають про повороти думки автора. Читач наукового тексту відразу розуміє, що слова «справді» або «насправді» вказують, що наступний текст повинен бути доведенням, «з іншого боку», «навпаки», «але», готують читача до сприйняття протиставлення, «бо» – пояснення. У деяких випадках словосполучення розглянутого типу не тільки допомагають окреслити переходи авторської думки, а й сприяють удосконаленню рубрикації тексту. Наприклад, слова «перейдемо до розгляду» можуть замінити заголовок рубрики. Вони, відіграючи роль невиділених рубрик, пояснюють внутрішню послідовність викладу, а тому в науковому тексті дуже потрібні.

На рівні цілого тексту для наукової мови, мабуть основною прикметою є цілеспрямованість і прагматизм. Звідси зрозуміло, чому емоційні мовні елементи в наукових працях не відіграють особливої ролі. Науковий текст характеризується тим, що його становлять лише точні, отримані внаслідок тривалих спостережень і наукових експериментів відомості та факти. Це зумовлює і точність їх словесного вияву і, таким чином, використання спеціальної термінології.

Завдяки спеціальним термінам стає можливим у стислій та економічній формі давати розгорнуті визначення і характеристики наукових фактів, понять, процесів, явищ. Треба добре пам'ятати, що науковий термін – це не просто слово, а втілення сутності даного явища. Отже добирати наукові терміни і визначення необхідно дуже уважно. Не можна довільно поєднувати в одному тексті різну термінологію, пам'ятаючи, що кожна галузь науки має свою,

притаманну тільки їй термінологічну систему.

Не використовується також замість прийнятих у науці термінів професійна лексика, тобто слова та вирази, поширені у певному науковому середовищі. Професіоналізми – це не позначення наукових понять, а умовні, вищою мірою диференційовані найменування реалій, які використовуються в середовищі вузьких фахівців і зрозумілі тільки їм. Це їхній своєрідний жаргон. В основі такого жаргону лежить побутове уявлення про наукове поняття.

Фразеологія наукової прози також вельми специфічна. Вона покликана, з одного боку, визначати логічні зв'язки між частинами висловлювань (такі, наприклад, стійкі сполучення, як «навести результати», «як показав аналіз», «на підставі отриманих даних», «підсумовуючи сказане», «звідси випливає, що» і т. ін.), з іншого боку, позначати певні поняття, що по суті є термінами (лексична підсистема, словотворче гніздо і т. ін.).

Розглянемо тепер деякі особливості наукової мови, які суттєво впливають на мовностилістичне оформлення наукового дослідження. Насамперед, слід відзначити наявність великої кількості іменників із абстрактним значенням, а також віддієслівних іменників (дослідження, розгляд, вивчення і т. ін.).

У науковій прозі широко представлені відносні прикметники, оскільки саме вони на відміну від якісних дають змогу з максимальною точністю вказувати достатні і потрібні ознаки понять.

Як відомо, не можна утворювати форми ступенів порівняння відносних прикметників. Тому в науковому тексті, використовуючи якісні прикметники, перевагу віддають аналітичним формам вищого та найвищого ступенів. Для утворення найвищого ступеня часто використовують слова «найбільш», «найменш». Особливістю мови наукової прози є також відсутність експресії. Звідси домінуюча форма оцінки – констатація ознак, притаманних слову, яке визначають. Тому більшість прикметників є тут частинами термінологічних виразів. Так, правильно буде прикметник «наступні» замінити займенником «такі», котрий підкреслює послідовність перерахування особливостей і прикмет.

Дієслово і дієслівні форми несуть у тексті наукової праці особливе інформаційне навантаження. Автори наукових праць звичайно пишуть «проблема, яка розглядається», а не «проблема, яка розглянута». Ці дієслівні форми служать для окреслення постійної ознаки предмета. Широко вживаються також дієслівні форми недоконаного виду минулого часу дійсного способу, бо вони не фіксують відношення до дії, яка описується, на момент висловлювання. Рідше – дієслова умовного і майже ніколи – наказового способу. Часто використовуються зворотні дієслова, пасивні конструкції, що зумовлено необхідністю підкреслити об'єкт дії, предмет дослідження (наприклад, «У цій роботі розглядаються...»).

У науковій мові дуже поширені вказівні займенники «цей», «той», «такий». Вони не тільки конкретизують предмет, але й визначають логічні зв'язки між частинами висловлювання (наприклад, «Ці дані слугують підставою для висновку...»). Займенники «щось», «дещо», «що-небудь» через

неконкретність їх значення у науковій прозі не використовуються.

Зупинимося тепер на синтаксисі наукової мови. Оскільки вона характеризується логічною послідовністю, тут окремі речення і частини складного синтаксичного цілого, всі компоненти (прості та складні), як правило, дуже тісно пов'язані один з одним, кожен наступний випливає з попереднього або є наступною ланкою в розповіді чи міркуваннях. Тому для наукового тексту, який потребує складної аргументації і виявлення причинно-наслідкових відносин, властиві складні речення різних видів із чіткими синтаксичними зв'язками. Звідси розмаїття складених сполучників підрядності «завдяки тому, що», «між тим як», «тому що», «замість того, щоб», «з огляду на те, що», «зважаючи на те, що», «внаслідок того, що», «після того, що», «тоді як» та ін. Особливо часто використовуються похідні прийменники «протягом», «відповідно до...», «внаслідок», «на відміну від...», «поряд з...», «з огляду на» і т. ін.

У науковому тексті частіше зустрічаються складнопідрядні, ніж складносурядні речення. Це пояснюється тим, що підпорядковуючі конструкції відбивають причинні, часові, наслідкові, умовні і подібні відношення, а також тим, що окремі частини у складнопідрядному реченні тісно пов'язані між собою. Частини ж складнопідрядного речення немовби нанизуються одна на одну, утворюючи своєрідний ланцюг, окремі ланки якого мають незалежність і легко піддаються перегрупованню. Безособові, неозначено-особові речення в наукових текстах вживаються при описі фактів, явищ і процесів. Називні речення використовуються в назвах розділів, підрозділів і пунктів, у підписах під рисунками, діаграмами, ілюстраціями.

Писемна наукова мова має й чисто стилістичні особливості. Об'єктивність викладу – основна її стилістична риса. Звідси наявність у тексті наукових праць вставних слів і словосполучень на позначення ступеня достовірності повідомлення. Завдяки таким словам той чи інший факт можна подати як достовірний («справді», «насправді», «зрозуміло»), припустимий («треба гадати», «як видно»), можливий («можливо», «ймовірно»).

Обов'язковою вимогою об'єктивності викладу матеріалу є також вказівка на джерело повідомлення, автора висловлювання думки чи якогось виразу. У тексті цю умову можна реалізувати за допомогою спеціальних вставних слів і словосполучень («за повідомленням», «за даними», «на думку», «на нашу думку» і т. ін.).

Діловий і конкретний характер опису явищ, які вивчаються, фактів і процесів майже повністю виключає емоційно забарвлені слова та вирази. У науковій мові вже досить чітко сформувалися певні стандарти викладення матеріалу. Так, експерименти описуються звичайно за допомогою дієприкметників пасивного стану. Наприклад, «Було проаналізовано 15 виділених структур». Використання подібних синтаксичних конструкцій дає змогу сконцентрувати увагу читача тільки на самій дії. Суб'єкт дії при цьому залишається невизначеним, оскільки вказівка на нього в такого роду наукових текстах необов'язкова.

Стиль писемної наукової мови – це безособовий монолог. Тому виклад звичайно ведеться від третьої особи, бо увага зосереджена на змісті та логічній послідовності повідомлення, а не на суб'єкті. Порівняно рідко використовуються форми першої і зовсім не використовуються – другої особи займенників однини. Авторське «я» ніби відступає на другий план.

Нині стало неписаним правилом у наукових працях замість «я» використовувати «ми», з огляду на те, що вираз суб'єкта авторства як формального колективу надає більшій об'єктивності викладу. Справді, вираз авторства через «ми» дає змогу відобразити власну думку як думку певної групи людей, наукової школи чи наукового напрямку. І це цілком зрозуміло, оскільки сучасну науку характеризують такі тенденції, як інтеграція, колективність творчості, колективний підхід до розв'язання проблем. Займенник «ми» та його похідні якомога краще передає й відтінює ці тенденції.

Ставши фактом наукової мови займенник «ми» зумовив цілу низку похідних словосполучень, наприклад, «на нашу думку». Проте нагромадження в тексті займенника «ми» справляє малоприємне враження. Тому автори наукових праць намагаються використовувати звороти, що виключають наявність цього займенника. На допомогу приходять конструкції з неозначено особовими реченнями («Спочатку проводять вибір лексем для аналізу, а потім розкладають їх на семи»). Використовується також форма викладу від третьої особи («Автор вважає...»). Аналогічну функцію виконують речення з пасивними дієприкметниками («Розроблений комплексний підхід до вивчення...»), в якому відпадає потреба у фіксації суб'єкта дії, що тим самим дає змогу уникати в науковому тексті особових займенників.

Якостями, які визначають культуру ділової мови, є точність, ясність і стислість. Сміслова *точність* – одна з основних умов забезпечення наукової та практичної значущості інформації, вміщеної в науковій праці. Недоречно вжите слово може суттєво викривити сенс написаного, призвести до подвійного тлумачення тієї чи іншої фрази, надати всьому тексту небажаної тональності.

На жаль, автори не завжди досягають правильного слововживання: недбало добираючи слова, спотворюють висловлену думку, припускаючись лексичних помилок, позбавляють наукову мову точності та ясності.

Поганою є звичка пересипати свою мову канцеляризмами, заплутаною книжковою лексикою, переобтяжувати її чужомовними словами. Трапляються випадки, коли звичайні українські слова вживаються неточно, всупереч їхній семантиці, наприклад: «рахувати» в значенні «вважати», «думати». Іноді у дипломних роботах вживаються вирази-кальки з чужої мови, наприклад: «приймати участь» замість «брати участь» і т. ін.

Буває, що точність порушується через синонімію термінів. Термінів-синонімів в одному вислові бути не повинно. У науковій мові для позначення нових понять нерідко від іншомовних утворюються нові слова за словотворчими моделями української мови. Тоді з'являються незграбні неологізми. Знижує точність інформації також проникнення у наукову мову просторічних

жаргонних слів, які використовуються замість відповідних термінів.

Точність ділової мови забезпечується ще й дотриманням стилістичних норм і зв'язків слів у реченні. Порушення їх породжує неправильне тлумачення висловленої думки.

Ще одна необхідна якість ділової мови – її **ясність**. Ясність – це вміння писати доступно і дохідливо. Практика показує, що особливо багато неясностей виникає там, де автори замість точних слів використовують слова і словосполучення з невизначеним або занадто узагальненим значенням. Справді, чи можуть задовольнити читача наукової праці, який хоче бачити у кожному рядку її тексту конкретні й точні дані, такі вирази: «необхідний аналіз», «окремі приклади», «відповідна обробка інформації»?

Дуже часто автори дослідницьких праць пишуть «і т. ін.», не знаючи, як продовжити перелік, або вводять до тексту словосполучення «цілком очевидно», коли не можуть викласти інших аргументів. Зворот «відомим чином» засвідчує, що автор не знає яким чином аргументувати свою думку.

Здебільшого порушення ясності викладу викликане намаганням окремих авторів надати своїй праці уявної науковості. Звідси і зовсім непотрібна наукоподібність, коли усім добре відомим предметам, ознакам чи поняттям дають ускладнені назви.

Нерідко доступність і дохідливість називають простотою. Простота викладу сприяє тому, що науковий текст читається легко, тобто коли думки автора сприймаються без ускладнень. Проте не можна ототожнювати простоту і примітивність.

Стислість – третя обов'язкова якість наукової мови. Реалізація цієї якості означає вміння уникнути непотрібних повторів, надмірної деталізації і словесного мотлоху. Кожне слово і вираз служать тут меті, яку можна сформулювати таким чином: якомога не тільки точніше, але й стиліше донести сутність справи. Тому слова і словосполучення, котрі не несуть жодного смислового навантаження, повинні бути повністю вилучені з тексту роботи.

Багатослів'я або **мовна надмірність** найчастіше виявляється у вживанні зайвих слів. Щоб уникнути багатослів'я, треба передусім боротися із плеоназмами – непотрібними словами, що потрапляють до тексту. Вони свідчать не тільки про мовну недбалість її автора, а й часто вказують на нечіткість його уявлення про предмет дослідження або на те, що він просто не розуміє точного значення слів. Так з'являються сполучення типу: «інтервал перерви», «внутрішній інтер'єр» і т. ін.

До повної надмірності слід відносити і вживання без потреби чужомовних слів, які дублюють українські і тим самим невинувато ускладнюють вислів. Навіщо, наприклад, говорити «нічого екстраординарного», коли можна сказати «нічого особливого»; замість «ординарний» – «звичайний», «індиферентне» – «байдуже», «ігнорувати» – «не помічати», «лімітувати» – «обмежувати», «орієнтовно» – «приблизно», «функціонувати» – «діяти», «диверсифікація» – «різноманітність», «детермінувати» – «визначати» і т. д.

Неправильне або паралельне використання чужомовної лексики

призводить, як правило, до зайвих повторів, наприклад: «промислова індустрія».

Інший різновид багатослів'я – тавтологія, тобто повторення одного й того ж іншими словами.

Окрім лексичних форм багатослів'я в дипломних роботах трапляються і стилістичні вади, серед яких переважають канцеляризми, що засмічують мову, надаючи їй казенного відтінку. Особливо часто канцеляризми потрапляють у наукову мову через недоречне використання так званих прислівникових сполук, позбавляючи її емоційності і стислості («у справі», «за рахунок»).

У працях гуманітарного напрямку використовується, як правило, цифрова та словесно-цифрова форма запису інформації. Розглянемо спочатку правила запису кількісних числівників. Прості кількісні числівники пишуться цифрами, за винятком тих, якими починається абзац (такі числівники пишуться словами). Числа із скороченим позначенням одиниць виміру пишуться цифрами, наприклад, «7 л». Після скорочень «л», «кг», і т. ін. крапка не ставиться, якщо це не кінець речення.

При перерахуванні однорідних чисел (величин і відношень) скорочена назва одиниці виміру ставиться тільки після останньої цифри, наприклад, «3, 14 та 25 кг».

Кількісні числівники узгоджуються з іменниками у всіх відмінкових формах, крім називного та знахідного відмінків. Наприклад, «від 50 гривень» (род. відм.), «шістдесяті банкам» (дав. відм.) і т. ін. У формах називного та знахідного відмінків чисельники керуються іменниками. Наприклад, є «п'ятдесят (наз. відм.) гривень» (род. відм.), «одержати п'ятдесят (знах. відм.) гри-вень» (род. відм.).

Кількісні числівники при запису їх арабськими цифрами не мають на письмі відмінкових закінчень, якщо вони супроводжуються іменниками, наприклад, «на 20 сторінках» (не: «на 20-ти сторінках»).

При написанні порядкових числівників треба дотримуватися таких правил. Прості та складні порядкові числівники пишуться словами, наприклад, «третій», «тридцять четвертий», «двісті шостий». Винятком є випадки, коли написання порядкового номера зумовлено традицією, наприклад, «4-й Український фронт».

Числівники, що входять до складних слів, у наукових текстах пишуться цифрами, наприклад, «15-тонна вантажівка».

Порядкові числівники, позначені арабськими цифрами, мають відмінкові закінчення. При запису після риски пишуть: а) одну останню літеру, якщо вони закінчуються на голосний (крім «о» та «у») або на приголосний звук; б) дві останні літери, якщо закінчуються на приголосний та голосний «о» чи «у», наприклад, «третьа декада» – «23-я декада» (не: «3-тя»), «тридцятих років» – «30-х» (не «30-их»), «десятого класу» – «10-го класу» (не: «10-о» або «10-ого»), «у сьомому рядку» – «у 7-му рядку» (не «227-у» або «7-ому»).

При перерахуванні кількох порядкових числівників відмінкове закінчення ставиться тільки один раз, наприклад, «учні 5 та 6-го класу».

Після порядкових числівників, позначених арабськими цифрами, якщо

вони стоять після іменника, якого стосуються, відмінкові закінчення не ставляться, наприклад, «у розділі 3», «на рис. 2». Так само без відмінкових закінчень записуються порядкові числівники римськими цифрами для позначення порядкових номерів століть (віків), кварталів, томів видань, наприклад, «XX століття» (не: «XX-е століття»).

У текстах офіційно-ділового стилю часто зустрічаються скорочення. Це частина слова, або усічене ціле слово. Такий скорочений запис слів і словосполучень використовується для зменшення обсягу тексту з метою дати максимум інформації. Для утворення таких слів використовуються три основних способи:

- 1) залишається тільки перша (початкова) літера слова (рік – р.);
- 2) залишається частина слова, відкидається закінчення та суфікс (рисунок – рис.);
- 3) пропускається кілька літер у середині слова, замість яких ставиться дефіс (університет – ун-т).

Треба мати на увазі, що скорочене слово має закінчуватися на приголосний, окрім «й».

У текстах такого типу трапляються такі види скорочень:

- 1) літерні абрєвіатури;
- 2) складноскорочені слова;
- 3) умовні графічні скорочення за початковими літерами слів;
- 4) умовні графічні скорочення за частинами слів і початковими літерами.

Літерні абрєвіатури складаються з перших (початкових) літер повних найменувань і розподіляються на: а) такі, що читаються за назвами літер («США», «ФРН»); б) такі, що читаються за звуками, позначеними відповідними літерами («МОН» – Міністерство освіти і науки).

Крім загальноприйнятих літерних абрєвіатур використовуються запроваджені авторами літерні абрєвіатури, які скорочено позначають якісь поняття із відповідної галузі знань. При першому згадуванні ці абрєвіатури вказуються у круглих дужках після повного найменування і надалі вживаються у тексті без розшифровки.

Іншим видом скорочень є складноскорочені слова, які складаються із поєднання:

- а) усічених та повних слів («профспілка»);
- б) тільки усічених слів («Інтерпол»).

Крім загальноприйнятих складноскорочених слів використовуються також складноскорочені слова, розраховані на вузьке коло спеціалістів.

Ще один вид скорочень – умовні графічні скорочення за початковими літерами («к.к.д. – коефіцієнт корисної дії») застосовуються переважно в технічних текстах. Від літерних абрєвіатур вони відрізняються тим, що читаються повністю, скорочуються тільки на письмі і пишуться з крапками на місці скорочення.

Наведемо кілька загальноприйнятих умовних скорочень, що використовуються: а) після перерахування (і т. ін. – і таке інше, і т.д. – і так далі,

і т. п. – і тому подібне); б) при посиланнях (див. – дивись, пор. – порівняй); в) при позначенні цифрами століть і років (ст. – століття, ст. ст. – століття (множина), р. – рік, рр. – роки). Існують також такі загальноприйняті скорочення: т. – том, н. ст. – новий стиль, н. е. – наша ера, м. – місто, обл. – область, гр. – громадянин, с. – сторінки, акад. – академік, доц. – доцент, проф. – професор. Слова «та інші», «і таке інше» всередині речення не скорочують. Не допускається скорочення слів «так званий», «наприклад», «формула», «рівняння», «діаметр».

Дослідницькі роботи відзначаються великою кількістю перерахувань (переліків). Текст усіх елементів перерахування граматично підпорядковується головній ввідній фразі, котра передує перерахуванню. Основну ввідну фразу не можна переривати на прийменниках або сполучниках «на», «із», «від», «те», «що», «як» і т. ін.

2 СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

2.1 Загальні відомості

Дипломна робота магістра – робота теоретичного, теоретико-експериментального чи теоретико-прикладного характеру, спрямована на самостійне розв'язання складних дослідницьких завдань, пов'язаних з певною науково-практичною проблематикою кафедри. Дипломна робота передбачає проведення аналізу та теоретичного розроблення (моделювання та дослідження процесів і об'єктів) актуальних питань, проблем у відповідній галузі знань, готується з метою публічного захисту і отримання академічного ступеня магістра, як одна із форм атестації здобувачів вищої освіти.

Дипломна робота магістра орієнтована на:

- розширення теоретичних знань з фахової педагогічної підготовки;
- систематизацію та самостійний аналіз сучасних підходів до розв'язання складних питань, пов'язаних із новітньою інтерпретацією певних професійних проблем;
- поглиблення знань магістрів із суміжних наук, насамперед з філософії, психології, соціології, філології;
- подальше удосконалення умінь та навичок самостійної роботи із науковою літературою, виявлення тенденцій і закономірностей досліджуваних процесів;
- формування умінь самостійно визначати об'єкти та етапи магістерського дослідження, обґрунтувати систему заходів, необхідних для розв'язання теоретичних та прикладних завдань;
- розвиток умінь самостійно формулювати найбільш вагомий узагальнення основних результатів, розробляти науково-практичні рекомендації щодо удосконалення навчально-виховної роботи в навчальних закладах різного рівня акредитації.

Дипломні роботи виконуються всіма магістрами.

2.2 Структура дипломної роботи магістра

Робота повинна містити:

- титульний аркуш;
- завдання до дипломної роботи;
- анотація українською мовою;
- анотація англійською мовою;
- зміст;
- перелік умовних скорочень (за необхідності);
- вступ;
- основну частину;
- висновки;
- перелік джерел посилання;
- додатки (за необхідності).

2.2.1 Титульний аркуш

Титульний аркуш є першою сторінкою текстових документів і править за основне джерело бібліографічної інформації, необхідної для обробки і пошуку документа. Титульний аркуш виконують на аркуші ф. А4, він містить дані, які подають у такій послідовності:

- найменування закладу вищої освіти;
- найменування факультету;
- найменування кафедри, де виконано дипломну роботу;
- назва документа (великими літерами);
- назва дипломної роботи (великими літерами);
- код дипломної роботи, який складається з скорочень типу документа (ДР – дипломна робота), назви спеціальності скорочено (СОА – середня освіта), шестизначного коду індивідуального плану студента (якщо в номері менше ніж 6 цифр, то його доповнюють нулями зліва), номера групи, що складається з двох цифр (наприклад, 01 чи 02), номера завдання згідно наказу ректора щодо затвердження тем дипломних робіт магістрів;
- прізвище, ім'я, по батькові та підпис виконавця дипломної роботи;
- прізвище, ім'я, по батькові та підпис керівника;
- прізвище, ім'я, по батькові та підпис завідувача кафедри;
- місто і рік виконання.

Приклад оформлення титульного аркуша дипломної роботи наведено в додатку Б.

2.2.2 Завдання

Завдання на дипломну роботу розміщується на наступній сторінці, за титульним аркушем. У завданні вказуються такі відомості: назва навчального закладу, факультету, кафедри; освітній рівень, галузь знань, спеціальність;

прізвище та ініціали виконавця та керівника; тема дипломної роботи, що затверджена відповідним наказом ректора університету; строк подання виконаної роботи на кафедру; вихідні дані; зміст дипломної роботи; календарний план виконання роботи; підписи виконавця та відповідальних осіб. Приклад оформлення аркуша завдань до дипломної роботи наведено в додатку В.

2.2.3 Анотації

Анотація до дипломної роботи – це один з видів скороченої форми представлення дослідження. Вона повинна в узагальненому вигляді чітко, логічно та зв'язано представляти зміст дипломної роботи.

Анотація має містити

- тему роботи;
- прізвище та ініціали автора;
- прізвище та ініціали, науковий ступінь, вчене звання керівника;
- обсяг дипломної роботи, кількість рисунків, таблиць, додатків, джерел згідно з переліком посилань;
- перелік ключових слів;
- стислий опис дипломної роботи;
- підпис автора та дата подання до захисту.

Анотацію належить виконувати обсягом не більше ніж 500 слів і розміщувати на аркуші ф. А4.

Текст анотації подається українською та англійською мовами, першою розміщується українська анотація. Приклад оформлення анотацій до дипломної роботи наведено в додатках Г та Д.

2.2.4 Зміст

Зміст подається на початку роботи. Він містить найменування та номери початкових сторінок усіх розділів, підрозділів та пунктів (якщо вони мають заголовки), зокрема, скорочень та умовних позначок; вступу, складових основної частини, висновків до розділів, загальних висновків, додатків, списку джерел посилання. Зміст розміщують після анотацій. Приклад оформлення змісту дипломної роботи наведено в додатку Е.

2.2.5 Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів (за необхідності)

Якщо в дипломній роботі вжито специфічну термінологію, а також використано маловідомі скорочення, нові символи, позначення і таке інше, то їх перелік може бути поданий в роботі у вигляді окремого списку, який розміщують перед вступом. Перелік треба друкувати двома колонками, в яких зліва за абеткою наводять, наприклад, скорочення, справа – їх детальне розшифрування. Якщо в роботі спеціальні терміни, скорочення, символи,

позначення і таке інше повторюються менше трьох разів, перелік не складають, а їх розшифрування наводять у тексті при першому згадуванні.

2.2.6 Вступ

Структурний елемент «Вступ» розміщують після «Змісту» або за наявності елементу «Скорочення та умовні позначки» після нього. «Вступ» починається з нової сторінки.

Вступ розкриває сутність і стан досліджуваної проблеми та її значущість, підстави і вихідні дані для розробки теми, стан розробленості визначеної проблеми або її окремих аспектів, обґрунтування необхідності проведення власного дослідження.

У вступі подають загальну характеристику дипломної роботи у такій послідовності: актуальність теми дослідження; об'єкт дослідження; предмет дослідження; мета дослідження; завдання дослідження; методи дослідження; практичне значення дослідження; структура роботи.

Актуальність теми. Обґрунтовується актуальність і доцільність роботи для розвитку відповідної галузі науки (методики викладання іноземної мови). Для висвітлення актуальності достатньо 2-х сторінок, де слід показати основне – сутність проблемної ситуації. Сформулювати суть проблеми буде неважко, якщо студенту вдається показати де полягає межа між сталим знанням і незнанням з предмета дослідження. Проблема часто ототожнюють з питанням (тобто з положенням, яке також треба вирішити). Доцільно розуміти, що специфічною рисою проблеми є те, що для її вирішення необхідно вийти за рамки старого, вже досягнутого знання.

Для з'ясування стану розробленості обраної теми складається **короткий огляд літератури**, з якого можна зробити висновок, що ця тема недостатньо розкрита в обраному аспекті й тому вимагає подальшого опрацювання. Огляд демонструє ґрунтовне ознайомлення студента зі спеціальною літературою, його вміння систематизувати джерела, критично їх розглянути, виділити основне, оцінити творчий доробок вітчизняних і зарубіжних науковців, визначити її науково-практичну цінність. Матеріали огляду треба систематизувати в певному логічному зв'язку і послідовності. Тому перелік праць та їх критичний розгляд не обов'язково подавати в хронологічному порядку. При цьому слід пам'ятати, що огляд праць науковців і практиків роблять тільки з питань обраної теми, а не з проблеми цілому. Називаються та оцінюються публікації, що мають пряме і безпосереднє відношення до теми.

Об'єкт дослідження – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію і обране для вивчення.

Предмет дослідження міститься в межах об'єкта.

Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження. Саме на нього має бути спрямована основна увага магістра, оскільки предмет дослідження визначає тему дипломної роботи, яка зазначається на титульному аркуші.

Формулюючи *мету дослідження*, не слід вживати такі слова як «Дослідження...», «Вивчення...», тому що ці слова вказують на засіб досягнення мети, а не на саму мету. Відповідно до мети дослідження визначаються *завдання*, які необхідно вирішити для її досягнення.

Методи дослідження як інструмент добування фактичного матеріалу, є також обов'язковими елементами вступу і необхідною умовою досягнення поставленої мети.

Перелік методів дослідження, використаних для досягнення поставленої в роботі мети, необхідно узгоджувати зі змістом дипломної роботи, коротко зазначаючи, що саме досліджувалось тим чи іншим методом. Це дасть змогу пересвідчитися в логічності та прийнятності вибору саме цих методів.

Практичне значення одержаних результатів. Подаються відомості про практичне застосування одержаних результатів або рекомендації, як їх використати.

Структура роботи (короткий опис). Наприклад: «Дипломна робота складається зі вступу, двох розділів, загальних висновків, списку джерел посилання (95 найменувань, з них 28 іноземними мовами) та 5-ти додатків на 5-ти сторінках. У роботі містяться 6 таблиць та 8 рисунків. Повний обсяг тексту складає 90 сторінок, основний зміст викладено на 80-ти сторінках».

2.2.7 Основна частина

Основна частина дипломної роботи складається з розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів. Кожний розділ починають з нової сторінки. Основному тексту кожного розділу може передувати передмова з коротким описом вибраного напрямку та обґрунтуванням застосованих методів досліджень. Наприкінці кожного розділу формулюють висновки із стислим викладом наведених у розділі наукових і практичних результатів, що дає змогу вивільнити загальні висновки від другорядних подробиць.

У розділах основної частини подають матеріал, як правило, в такій послідовності:

Розділ 1 – огляд літератури за темою і вибір напрямів досліджень; виклад загальних підходів і основних методів досліджень.

Розділ 2 – опис власних теоретичних і (або) емпіричних досліджень; аналіз і узагальнення результатів досліджень.

У *першому розділі* окреслюються основні етапи розвитку наукової думки за проблемою. Стисло, критично висвітлюються роботи попередників, визначаються питання, що залишилися невіршеними, а отже, визначається місце власного дослідження у розв'язанні проблеми. Як правило, обґрунтовують вибір напрямку досліджень, наводять методи вирішення завдань та їх порівняльні оцінки. Бажано закінчити цей розділ коротким резюме про необхідність проведення власного дослідження.

У *другому розділі* розробляють загальну методикку проведення власних емпіричних досліджень; вичерпно викладають результати власних досліджень автора з висвітленням того нового, що він вносить у розробку проблеми.

Магістр повинен оцінити повноту й достовірність одержаних ним результатів, порівняти їх з даними аналогічних досліджень інших авторів.

2.2.8 Висновки

Висновки мають містити стислий виклад найважливіших теоретичних і практичних результатів, отриманих автором дипломної роботи особисто в ході дослідження, а також обґрунтування перспектив проведення подальших досліджень у даній галузі.

У першому пункті висновків коротко оцінюють стан питання. Далі висновки мають містити відповіді на всі завдання, поставлені у вступі. Все це дасть змогу авторові засвідчити у висновках, що сформульовану у вступі мету досягнуто. Варто зосередитися на конкретних важливих здобутих результатах, обґрунтувати їх достовірність, викласти рекомендації щодо їх використання. (Посилання на інших авторів, їх цитування, а також наведення загальновідомих істин у висновках не допускаються).

2.2.9 Перелік джерел посилання

При написанні дипломної роботи магістр повинен обов'язково посилатися на авторів і джерела, з яких запозичив матеріали або окремі результати. Перелік джерел посилання повинен містити 70–100 найменувань. Не менше 20 джерел за темою дослідження у списку мають бути видані іноземними мовами; не менше 30 % мають складати фундаментальні праці. У списку повинні переважати найновіші видання.

Перелік джерел, на які є посилання в тексті, наводять у кінці документа, починаючи з нової сторінки. У відповідних місцях тексту мають бути посилання. Перелік джерел посилань слід розміщувати в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків. Літературу іноземними мовами розміщують теж за абеткою, але після повного списку вітчизняних видань. Перелік джерел посилання необхідно оформлювати відповідно до чинного стандарту Хмельницького національного університету, що містить вимоги до бібліографічного запису джерел СОУ 207.02:2017.

Використовуючи в дипломній роботі ідеї або розробки, що належать також і співавторам, разом з якими були написані наукові праці та виконані розробки, магістр повинен відзначити цей факт у своїй роботі.

2.2.10 Додатки

У додатках розміщують допоміжні чи додаткові матеріали, які ускладнюють текст, а також ілюстративні матеріали, оформлені у вигляді таблиць, облікові статистичні чи інші дані, тексти документів. Їх оформляють як продовження роботи, розміщуючи у порядку появи посилань у тексті роботи.

Кожний додаток повинен починатися з нової сторінки та мати заголовок, надрукований вгорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток» і велика літера, що його позначає.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, З, І, Ї, О, Ч, Щ, Ъ, наприклад: «Додаток А».

Текст кожного додатка за необхідністю може бути поділений на розділи і підрозділи, які нумерують у межах кожного додатка. У цьому разі перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру) і крапку, наприклад: А.3 – третій розділ додатка А. Ілюстрації і таблиці розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: рис. Б. 2.1 – перший рисунок другого розділу додатка Б.

3 ОФОРМЛЕННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ МАГІСТРА

3.1 Загальні вимоги

Особливу увагу потрібно приділити оформленню роботи, що має відповідати вимогам, визначеними університетом та випускною кафедрою. Таким чином, необхідно неухильно дотримуватися порядку подання окремих видів текстового матеріалу, таблиць, формул та ілюстрацій.

Назва дипломної роботи повинна бути, за можливості, стислою, конкретною, відповідати по суті досліджуваної проблеми, вказувати на мету та предмет дослідження. У роботі необхідно логічно і аргументовано викладати зміст і результати досліджень та розробок, уникати загальних слів, бездоказових тверджень, тавтології. Дипломну роботу подають у вигляді спеціально підготовленого рукопису в твердому переплетенні. Її друкують за допомогою принтера з одного боку аркуша білого паперу ф. А4 (210×297 мм) через півтора міжрядкових інтервали до сорока рядків на сторінці, шрифтом розміру 14 текстового редактора Word.

Текст роботи розміщують, залишаючи поля таких розмірів: ліве – 2,5 см, праве – 1,5 см, верхнє – 2,0 см, нижнє – 2,0 см. **Абзаци** в тексті починаються відступом, рівним п'яти знакам (для шрифту кегля 14 це становить 1,25 см), що повинен бути однаковим упродовж усього тексту.

Помилки, описки та графічні неточності допускається виправляти підчищенням або зафарбуванням білою фарбою і нанесенням на тому ж місці виправленого тексту (графіки) машинописним способом або від руки. Виправлення повинно бути чорного кольору. Допускається не більше двох виправлень на одній сторінці.

Обсяг основного тексту дипломної роботи 3,2–4,5 авторських аркушів (130 – 180 тис. знаків). Орієнтовна кількість сторінок – 75–105.

3.2 Поділ тексту документа та нумерація

Текст документа за необхідністю поділяють на розділи, підрозділи,

пункти і підпункти. При поділі тексту на пункти і підпункти необхідно, щоб кожний пункт, підпункт мали завершену інформацію.

Заголовки структурних частин роботи «ЗМІСТ», «СКРОЧЕННЯ ТА УМОВНІ ПОЗНАКИ», «ВСТУП», назви розділів, «ВИСНОВКИ», «ДОДАТКИ», «ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ» друкують великими літерами симетрично до набору. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовку не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Заголовки пунктів друкують малими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу в розрядці у підбір до тексту. В кінці заголовка, надрукованого в підбір до тексту, ставиться крапка. Кожну структурну частину роботи треба починати з нової сторінки. До загального обсягу роботи не входять додатки, перелік джерел посилання, таблиці та рисунки, які повністю займають площу сторінки. Але всі сторінки зазначених елементів підлягають суцільній нумерації.

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, рисунків (малюнків), таблиць, формул подають арабськими цифрами без знака «№». Першою сторінкою роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок. Номер сторінки на ньому не ставлять, на наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

Такі структурні частини, як «Зміст», «Перелік скорочень та умовних позначок», «Вступ», «Висновки», «Перелік джерел посилання» не мають порядкового номера, тобто *не можна* друкувати: «1. ВСТУП» або «РОЗДІЛ 5. ВИСНОВКИ». Номер розділу ставлять перед назвою цього розділу, після номера крапку не ставлять.

Приклад

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІ НА СЕРЕДНЬОМУ ЕТАПІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. В кінці номера підрозділу крапка не ставиться, наприклад: «2.3» (третій підрозділ другого розділу). Після номера підрозділу наводять його заголовок малими літерами з першої великої.

Пункти нумерують у межах кожного підрозділу. Номер пункту складається з порядкових номерів розділу, підрозділу, пункту, між якими ставлять крапку. В кінці номера крапка не ставиться, наприклад: “1.3.2” (другий пункт третього підрозділу першого розділу). Потім наводять заголовок пункту малими літерами з першої великої. Підпункти нумерують у межах кожного пункту за такими ж правилами, як і пункти.

3.3 Оформлення рисунків

Ілюстрації (фотографії, креслення, діаграми, графіки, рисунки) і таблиці необхідно подавати у роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації позначають словом «Рисунок» і нумерують послідовно в межах розділу. Її номер повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка, наприклад, «Рисунок 1.2» (другий рисунок першого розділу).

Рисунки кожного додатка мають окрему нумерацію, що складається з літери позначення додатка та порядкового номера рисунка в цьому додатку, розділених крапкою.

Рисунок може мати назву, яка повинна відображати його зміст, бути конкретною і стислою. Назву рисунка записують з першої великої літери і розташовують під ним.

Приклад

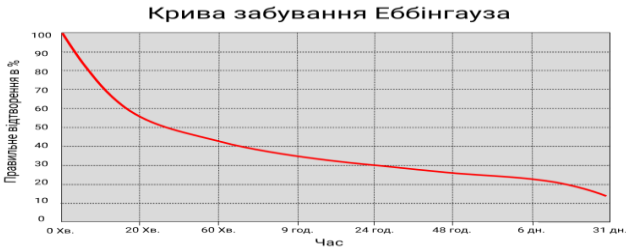

Рисунок 1.2 – Крива забування Еббінгауза

3.4. Побудова таблиць

Таблиці використовують для кращого унаочнення та зручності порівняння показників. Вони повинні мати форму, яка наведена нижче:

Таблиця (номер) – Назва таблиці

Головка		
		Заголовки колонок
		Підзаголовки колонок
Рядки		
	Боковик (заголовки рядків)	Колонки

Таблицю розташовують безпосередньо після тексту, в якому про неї згадується. Рекомендовано її розміщувати, пропускаючи один рядок від попереднього й наступного тексту. В самому тексті має бути обов'язково посилання на таблицю із зазначенням її номера. Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують зліва над таблицею. Назву і слово «Таблиця» починають з великої літери.

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) в межах розділу. Її номер повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 1.2» (друга таблиця першого розділу).

При перенесенні частини таблиці на інший аркуш слово «Таблиця» і номер її вказують лише над першою частиною таблиці, над іншими частинами зліва пишуть слова «Продовження таблиці» і вказують номер таблиці, наприклад «Продовження таблиці 1.2»

Заголовки стовпців і рядків таблиці слід друкувати з великої літери, підзаголовки стовпців – з малої, якщо вони є продовженням заголовка, або з великої, якщо вони мають самостійне значення. У кінці заголовка чи підзаголовка крапку не ставлять. Переважна форма іменників у заголовках - однина. Заголовки колонок та текст рядків таблиці центрують чи зміщують ліворуч на нульову позицію, зважаючи на специфіку таблиці.

Розділяти заголовки та підзаголовки боковика і колонок діагональними лініями заборонено. Головку таблиці обов'язково відокремлюють лінією від решти таблиці. Висота рядків таблиць повинна бути не менше 8 мм.

Розмір шрифту у таблицях може бути меншим за розмір основного тексту роботи.

3.5 Загальні правила цитування та посилання на використані джерела

При написанні дипломної роботи магістр повинен посилатися на джерела, матеріали або окремі результати інших досліджень, що наводяться у роботі, на основі яких розробляються проблеми та завдання даного дослідження. Такі посилання дають змогу відшукати документи і перевірити достовірність відомостей про цитування документа, дають необхідну інформацію щодо нього, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту, обсяг. Посилатися слід на останні видання публікацій. На більш ранні видання можна посилатися лише в тих випадках, коли наявний у них матеріал, не включений до останнього видання.

В обов'язковому порядку кожна цитата повинна супроводжуватися посиланням на джерело, оскільки при замовчуванні фактів використання чужого матеріалу магістерська робота до захисту не допускається.

Посилання в тексті роботи на джерела наводяться у квадратних дужках, при цьому номер посилання має відповідати номеру його бібліографічного опису, наприклад, «... у працях [1–3]...».

Коли в тексті необхідно зробити посилання на конкретні сторінки

відповідного джерела, можна наводити посилання у квадратних дужках, при цьому номер посилання має відповідати номеру його бібліографічного опису, а через кому зазначається номер сторінки.

Приклад

Цитата в тексті: Аналогічних поглядів дотримується І. Ставицька, стверджуючи, що «іншомовна комунікативна компетентність (ІКК) становить важливу складову професійної компетентності особистості. ІКК характеризується сукупністю знань, умінь і навичок, готовністю брати участь у комунікації з представниками інших лінгвоетнокультур» [10, 284–285].

Відповідний опис в переліку посилань: 10. Ставицька І. В. Іншомовна компетентність: місце дефініції у термінологічному полі сучасних наукових суджень. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2013. № 4 (30). С. 280–286.

Опис посилань здійснюється у відповідності до ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» – це державний стандарт, що діє в Україні з 2016 року. Стандарт розроблено Державною науковою установою «Книжкова палата України імені Івана Федорова».

Посилання на таблиці дипломної роботи вказують порядковим номером таблиці, при цьому слово «таблиця» в тексті пишуть скорочено, наприклад: «... у табл. 1.2».

У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вказувати скорочено слово «*дивись*», наприклад: «див. табл. 1.3». В посиланні дозволено використовувати також інші загальноприйняті та стандартизовані скорочення, наприклад: «згідно з рис.1.2», «відповідно до табл. 2.3», «див. рис. 2.5».

Для підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне джерело або для критичного аналізу друкованого твору слід наводити цитати.

Науковий етикет потребує точного відтворення цитованого тексту, бо найменше скорочення наведеного витягу може спотворювати зміст, закладений автором.

Загальні вимоги до цитування:

– текст цитати починається і закінчується лапками та наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, зі збереженням особливостей авторського написання. Наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками, за винятком тих, що викликали загальну полеміку. У цих випадках використовується вираз «так званий»;

– цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту та без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками. Вони ставляться у будь-якому місці цитати (на початку, всередині, наприкінці). Якщо перед випущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається;

– кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело;

– при непрямому цитуванні (переказі, викладі думок інших авторів

своїми словами), що дає значну економію тексту, слід бути гранично точним у викладенні думок автора, конкретним щодо оцінювання його результатів і давати відповідні посилання на джерело;

– якщо необхідно виявити ставлення автора роботи до окремих слів або думок з цитованого тексту, то після них у круглих дужках ставлять знак оклику або знак питання;

– коли автор роботи, наводячи цитату, виділяє в ній деякі слова, то робиться спеціальне застереження, тобто після тексту, який пояснює виділення, ставиться крапка, потім дефіс і вказуються ініціали автора роботи, а весь текст застереження вміщується у круглі дужки. Варіантами таких застережень є: «(курсив наш. – Н.П.)», «(підкреслено мною. – Н.П.)».

3.6 Літературне оформлення

Літературне оформлення дипломної роботи є важливим показником і одним з багатьох чинників, на які зважає комісія при оцінюванні роботи під час захисту. Передусім звертається увага на змістовий аспект викладу матеріалу (логічність і послідовність, повнота і репрезентативність, тобто широта використання наукових джерел, загальна грамотність та відповідність прийнятим правилам), а також на текст роботи, список літератури та додатки, на зовнішнє оформлення титульного аркуша. Перечитування і редагування тексту ще в чорновому варіанті дозволяє вносити необхідні зміни та доповнення як з ініціативи самого автора, так і згідно із зауваженнями керівника.

3.7 Типові помилки в написанні та оформленні магістерської дипломної роботи

1. Зміст роботи не відповідає плану дипломної роботи або не розкриває тему повністю чи в її основній частині.

2. Сформульовані розділи (підрозділи) не віддзеркалюють реальну проблемну ситуацію, стан об'єкта.

3. Мета дослідження не пов'язана з проблемою, сформульована абстрактно і не розкриває специфіки об'єкта і предмета дослідження.

4. Автор не виявив самостійності, робота являє собою компіляцію або плагіат.

5. Не зроблено глибокого і всебічного аналізу сучасних офіційних і нормативних документів, нової спеціальної літератури (останні 5-10 років) з теми дослідження.

6. Аналітичний огляд вітчизняних і зарубіжних публікацій з теми роботи має форму анотованого списку і не відповідає рівню дослідження проблеми.

7. Не розкрито зміст та організацію особистого експериментального дослідження (його суть, тривалість, місце проведення, кількість обстежуваних, їх характеристики), поверхово висвітлено стан практики.

8. Кінцевий результат не відповідає меті дослідження, висновки не відповідають поставленим завданням.

9. У роботі немає посилань на першоджерела або вказані не ті, з яких запозичений матеріал.

10. Бібліографічний опис джерел у переліку джерел посилань наведено довільно, без дотримання вимог стандарту університету.

11. Як ілюстративний матеріал використано таблиці, діаграми, схеми, запозичені не з першоджерел, а з підручника, навчального посібника, монографії або наукової статті.

12. Обсяг та оформлення роботи не відповідають вимогам, вона виконана неохайно, з помилками.

4 ЗАХИСТ ДИПЛОМНИХ РОБІТ

4.1 Подання роботи керівнику та рецензенту

Виконану дипломну роботу здобувач вищої освіти подає керівнику на перевірку у встановлений календарним планом строк. Недоброякісно виконана робота повертається студенту із письмовими зауваженнями керівника, в яких вказується, що необхідно виправити, доробити і в який термін.

Після перегляду керівником дипломної роботи та її корегування студентом, керівник складає письмовий відгук (додаток Ж), у якому розкриває актуальність теми і характеризує виконану роботу, вказує відповідність змісту дослідження завданню, підкреслює теоретичне й практичне значення результатів роботи, ступінь самостійності та творчої ініціативи студента, якість оформлення; рівень теоретичної і практичної підготовки випускника, ступінь його творчої активності в розробці теми, наявність та вміння порівнювати, аналізувати варіанти рішень, вибирати оптимальні; робить висновок про допуск до відкритого захисту. У кінці відгуку керівник виставляє роботі оцінку. На кафедру подається повністю виконана дипломна робота зброшурованою і в палітурці. Робота має бути написана грамотно: не повинно бути ні граматичних, ні стилістичних помилок. Особливої уваги при перевірці потребують цитати, таблиці, бібліографічні посилання.

Попередня апробація дипломних робіт за відбувається на науково-практичних конференціях різного рівня (університетських, регіональних, всеукраїнських).

Перед захистом дипломна робота має пройти рецензування, на яке вона направляється завідувачем випускової кафедри. Рецензування кваліфікаційних робіт доручається висококваліфікованим працівникам і викладачам університетів та інших закладів вищої освіти. Здобувач вищої освіти подає рецензенту готову зброшуровану дипломну роботу, для ознайомлення з якою рецензенту надається не менше ніж три дні. Рецензент складає письмовий відгук (додаток И), де відзначає відповідність теми роботи профілю підготовки

спеціаліста в закладі вищої освіти та завданню дипломної роботи; актуальність розробленої теми та можливість впровадження її результатів у практику роботи; ступінь самостійності випускника, його вміння використовувати набуті знання при вирішенні практичних завдань, навик роботи з вітчизняною та зарубіжною літературою, вміння аналізувати і узагальнювати матеріал; якість оформлення роботи, аргументовано характеризують її позитивні сторони та недоліки. На підставі саме цього рецензенти оцінюють роботу за чотирибальною шкалою: «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно». Після рецензування виправлення в роботі не допускаються.

Остаточна оформлена, перевірена дипломна робота магістра подається на кафедру за тиждень до захисту у двох примірниках: друкований зброшурований варіант та електронний варіант. До дипломної роботи додаються анотації українською і англійською мовами (додаток Г, Д).

Разом з магістерською роботою подаються і такі супровідні документи:

- письмовий відгук керівника з оцінкою роботи;
- письмова рецензія на дипломну роботу з оцінкою роботи та критичними зауваженнями;
- довідка успішності здобувача вищої освіти;
- заява здобувача вищої освіти на перевірку кваліфікаційної роботи на наявність академічного плагіату програмно-технічними засобами;
- довідка про перевірку роботи на плагіат;
- рішення експертної комісії кафедри про допуск кваліфікаційної роботи до захисту.

Перевірка дипломної роботи на плагіат

Відповідно до «Положення про систему забезпечення академічної доброчесності у Хмельницькому національному університеті» дипломна робота магістрів обов'язково підлягає перевірці на наявність ознак академічного плагіату. Ця перевірка здійснюється випусковою кафедрою відповідно до графіка написання дипломної роботи (не пізніше ніж за 7 днів до захисту роботи) і виконується відповідальною особою, призначеною завідувачем кафедри.

Остаточний варіант кваліфікаційної роботи здобувача вищої освіти (після її передзахисту) у форматі PDF керівник дипломної роботи пересилає відповідальному для перевірки на наявність академічного плагіату програмно-технічними засобами Unicheck та/або Anti-Plagiarism.

Під час передачі кваліфікаційної роботи здобувача вищої освіти відповідальному за перевірку додається заява здобувача про згоду на обробку, використання, поширення та доступ до персональних даних, що засвідчується підписом здобувача (додаток К). При перевірці роботи вводиться текст роботи в повному обсязі, починаючи з титульної сторінки. Додатки не підлягають обов'язковій перевірці.

Отримані у процесі перевірки звіти про подібність відповідальний за перевірку передає керівнику кваліфікаційної роботи. Керівник кваліфікаційної роботи готує проект рішення експертної комісії про допуск роботи до захисту

(додаток Л). Проект рішення подається на розгляд експертної комісії кафедри. До складу експертної комісії входять: завідувач кафедри, гарант освітньої програми та керівник кваліфікаційної роботи. У разі виникнення конфлікту інтересів до складу експертної комісії долучаються представники деканату (декан або заступник декана) та/або фахівці з теми кваліфікаційної роботи з інших кафедр. Експертна комісія на підставі отриманих проектів рішень та, якщо потрібно, інформації, відображеної у звітах про подібність, протягом одного робочого дня оцінює результати перевірки тексту кваліфікаційної роботи на наявність академічного плагіату програмно-технічними засобами Unichек та/або Anti-Plagiarism. Експертна комісія приймає остаточне рішення щодо відсутності/наявності академічного плагіату в кваліфікаційній роботі здобувача вищої освіти.

Якщо результати перевірки кваліфікаційної роботи здобувача вищої освіти не відповідають прийнятим нормам (див. Положення про систему забезпечення академічної доброчесності у Хмельницькому національному університеті), то здобувач вищої освіти доопрацьовує кваліфікаційну роботу. Після доопрацювання кваліфікаційну роботу перевіряє керівник і направляє на повторну перевірку програмно-технічними засобами. У випадку виявлення умисного пошкодження тексту кваліфікаційної роботи (модифікації тексту), що унеможливує її перевірку програмно-технічними засобами, повну відповідальність за це несе виключно здобувач вищої освіти, а робота не допускається до захисту та повертається на доопрацювання. Повторно кваліфікаційна робота здобувача вищої освіти може перевірятися не більше одного разу.

4.2 Захист та оцінювання дипломної роботи

До захисту кваліфікаційної роботи допускаються здобувачі вищої освіти, які одержали за виконану роботу позитивні відзив керівника та рецензію, пройшли процедуру нормоконтролю, перевірки на академічний плагіат і попередній захист згідно з установленим графіком. Завідувач кафедри має право допустити здобувача вищої освіти до захисту кваліфікаційної роботи у разі негативного відгуку керівника / отримання негативної рецензії.

Захист дипломних робіт проводиться на відкритому засіданні екзаменаційної комісії (ЕК). Виступ студента (додаток М) триває 8–10 хв. Під час виступу за допомогою засобів мультимедіа демонструється презентація наукового дослідження, що містить основні твердження роботи та наочний матеріал (схеми, діаграми, графіки тощо). У своєму виступі студент повинен висвітлити такі положення: обґрунтування актуальності теми дипломної роботи; формулювання мети дипломної роботи та завдань, які ставилися перед студентом для розробки теми; стислий виклад основних положень змісту дипломної роботи, характеристика засобів, які використовувалися для вивчення та розкриття теми та висновків за результатами дослідження.

Тези виступу узгоджуються з керівником дипломної роботи. Рекомендується починати доповідь словами: «Шановний головуючий

екзаменаційної комісії, шановні члени екзаменаційної комісії, а також усі присутні! До Вашої уваги представлено дипломну роботу на тему (назва теми)». Доповідь повинна закінчуватись словами «Дякую за увагу, доповідь закінчено».

Надійною передумовою для доповіді є ґрунтовно опрацьовані висновки. У доповіді головна увага повинна бути приділена власним дослідженням і розробкам та отриманим результатам. У доповіді та відповідях на запитання магістр має продемонструвати ґрунтовні знання першоджерел та наукової літератури з обраної проблеми, всебічне володіння матеріалом дослідження; здатність самостійно аналізувати і узагальнювати результати дослідження, аргументувати та обґрунтовувати власні твердження.

Після закінчення доповіді здобувач вищої освіти повинен відповісти на запитання голови, членів ЕК, науковців та магістрів, присутніх на захисті.

Як правило, на захисті має бути присутні керівник дипломної роботи і рецензент. Якщо науковий керівник або рецензент відсутні, відзив або рецензія зачитуються головою або одним з членів ЕК.

Дипломна робота здобувача вищої освіти *оцінюється* на основі його виступу та відповідей на питання членів комісії, відгуку наукового керівника та висновку рецензента. Оцінювання дипломної роботи відбувається на закритому засіданні ЕК і оформляється протоколом, де фіксується хід захисту. Оцінка обговорюється на закритому засіданні ЕК та оголошується головою ЕК на відкритому засіданні у присутності членів ЕК та усієї групи магістрів.

При оцінюванні роботи ЕК бере до уваги такі фактори:

- якість дипломної роботи в цілому (її творчий характер);
- вміння автора аналізувати теоретичний матеріал, аргументованість позиції і висновків, наявність власних досліджень, нестандартних підходів та елементів новизни, обґрунтованість сформульованих практичних рекомендацій);
- самостійність у розробці проблеми;
- якість оформлення дипломної роботи (структура і логічна побудова, коректність використання літературних та інформаційних джерел, стиль викладу, грамотність, дотримання вимог щодо оформлення списку використаних джерел, ілюстративний матеріал);
- рівень виступу магістра (побудова доповіді, чіткість у формулюванні актуальності, мети і завдань роботи, вміння зробити правильні висновки, культура мовлення, відповіді на питання);
- відповіді на питання членів ЕК;
- відгуки керівника та рецензента з оцінками дипломної роботи.

Результати захисту кваліфікаційних робіт заносяться до індивідуального навчального плану здобувача вищої освіти та в екзаменаційну відомість з підписами усіх членів Екзаменаційної комісії і оголошуються у той же день після оформлення відповідних документів та протоколів засідання Екзаменаційної комісії. Повторне складання атестаційних іспитів чи захист кваліфікаційної роботи з метою підвищення оцінки не дозволяється.

Оцінка **«відмінно»** виставляється, коли обґрунтована актуальність теми, тема розкрита повністю, дослідження виконане на високому науково-теоретичному та методичному рівні; одержані результати систематизовані, висновки й рекомендації є переконливими; продемонстровано вільне володіння матеріалом дослідження; оформлення роботи відповідає вимогам.

Оцінка **«добре»** виставляється, коли обґрунтована актуальність теми, тема розкрита повністю, дослідження виконане на достатньо високому науково-теоретичному та методичному рівні; одержані результати систематизовані, але висновки не є переконливими, або відсутні рекомендації, або є незначні зауваження до оформлення роботи.

Оцінка **«задовільно»** виставляється, коли тема розкрита повністю, але науково-теоретичний та методичний рівень її виконання не дуже високий; одержані результати систематизовані недостатньо; висновки зроблені непереконливо; під час захисту продемонстровано посередній рівень володіння матеріалом дослідження; не дотримані всі вимоги щодо оформлення роботи.

Оцінка **«незадовільно»** виставляється, коли тема розкрита неповністю, науково-методичний рівень роботи низький; висновки непереконливі; магістр погано володіє матеріалом дослідження, неспроможний відповісти на запитання; є суттєві зауваження до оформлення літератури.

Екзаменаційна комісія може прийняти рішення про рекомендацію магістра до вступу в аспірантуру. Друковані екземпляри дипломних робіт передаються на зберігання в архів університету, а електронні екземпляри – у Наукову бібліотеку Хмельницького національного університету для розміщення в Інституційному репозитарії.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА ДИПЛОМНИХ РОБІТ МАГІСТРІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 014 СЕРЕДНЯ ОСВІТА (ЗА ПРЕДМЕТНИМИ СПЕЦІАЛЬНОСТЯМИ) ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ «СЕРЕДНЯ ОСВІТА. АНГЛІЙСЬКА МОВА І ЛІТЕРАТУРА»

1. Методика формування англомовної рецептивної граматичної компетентності в учнів 9-х класів на основі вивчення пісенного матеріалу
2. Методика формування іншомовної комунікативної компетентності в учнів 5-го класу на уроках англійської мови
3. Використання автентичних відеоматеріалів на уроках англійської мови для формування соціокультурної компетентності учнів 8-х класів
4. Методика формування соціокультурної компетентності учнів 5-х класів в процесі навчання усного англомовного спілкування
5. Розвиток лексичної компетентності учнів 7-х класів на уроках англійської мови за допомогою автентичних текстів (у публіцистичному стилі)
6. Методика розвитку компетентності у спонтанному монологічному мовленні в учнів 10-х класів на уроках англійської мови
7. Методика використання мнемонічних прийомів під час формування лексичної компетентності в учнів 7-х класів на уроках іноземної мови
8. Розвиток лексичної компетентності учнів 11-го шляхом використання карт-пам'яті на уроках іноземної мови
9. Розвиток компетентності у писемному мовленні англійською мовою учнів 11-го класу
10. Розвиток англомовної компетентності в аудіюванні учнів 11-го класу у процесі підготовки до ЗНО
11. Використання кейс-методу для розвитку англомовної комунікативної компетентності в усному мовленні учнів 10-х класів
12. Формування компетентності у творчому письмі на уроках англійської мови в учнів 9-х класів
13. Методика використання рольової гри для формування англомовної комунікативної компетентності в учнів 9-го класу
14. Методика формування лексичної компетентності учнів 7-го класу під час домашнього читання (на матеріалі твору Mark Twain "Adventures of Tom Sawyer")
15. Формування англомовної лексичної компетентності учнів 10-х класів у процесі роботи з тематичними відеоматеріалами та анімаціями.
16. Використання комп'ютерних технологій для формування англомовної фонетичної компетентності учнів 6-х класів.

ДОДАТОК Б

ФОРМА ТИТУЛЬНОГО АРКУША ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет міжнародних відносин і права
Кафедра іншомовної освіти і міжнародної комунікації

ДИПЛОМНА РОБОТА

Освітній рівень

Галузь знань _____

Шифр і назва галузі знань

Спеціальність _____

Шифр і назва спеціальності

на тему: _____

Шифр _____ -

Виконав: студент _____ курсу група _____

Підпис Ініціали, прізвище

Керівник

Підпис, дата Ініціали, прізвище

До захисту допускаю:

Зав. кафедри _____

Підпис, дата Ініціали, прізвище

_____ 202__ р.

Хмельницький 202__

ДОДАТОК В

ЗРАЗОК АРКУШУ ЗАВДАННЯ НА ДИПЛОМНИЙ РОБОТУ СТУДЕНТУ

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет _____

Кафедра _____

Освітній рівень _____

Галузь знань _____

Спеціальність _____

Освітня програма _____

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

Підпис, прізвище, ініціали

« ____ » _____ 202__ р.

ЗАВДАННЯ НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ

Прізвище, ім.'я, по батькові _____

1 Тема роботи _____

Керівник роботи _____

Затверджена наказом ректора університету від _____ № _____

2 Строк подання студентом роботи на кафедру _____

3 Вихідні дані до роботи: _____

4 Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

5 Перелік графічного матеріалу _____

6 Консультанти розділів дипломної роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7 Дата видачі завдання _____

Календарний план

Назва етапу (розділу) роботи	Термін виконання	Примітка

Студент _____

Підпис, прізвище, ініціали

Керівник роботи _____

Підпис, прізвище, ініціали

ДОДАТОК Г

БРАЗОК НАПИСАННЯ І ОФОРМЛЕННЯ АНОТАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

АНОТАЦІЯ

Мельничук І. В. Розвиток англomовної фонетичної компетентності учнів 5-го класу на основі використання автентичних аудіо- та відеоматеріалів. – Дипломна робота магістра.

Дипломна робота магістра на здобуття кваліфікації магістра за спеціальністю 014 Середня освіта (Мова та література (англійська)). – Хмельницький національний університет, факультет міжнародних відносин і права, кафедра іншомовної освіти і міжкультурної комунікації, наук. кер.: канд. пед. наук, доц. Орловська О. В. – Хмельницький, 2021.

Загальний обсяг роботи становить 114 сторінок, із них – 84 сторінки основного тексту. Робота містить 3 додатки та 77 джерел посилань.

Ключові слова: англomовна фонетична компетентність, рецептивні / (ре)продуктивні фонетичні уміння, система вправ, автентичні аудіо- / відеореурси.

Дипломна робота магістра присвячена дослідженню проблеми активізації розвитку англomовної фонетичної компетентності учнів 5-го класу на основі автентичних аудіо- та відеоматеріалів у період їх адаптації до першого циклу базової середньої освіти.

У роботі визначено психологічні особливості засвоєння англomовного матеріалу учнями в адаптаційний період; схарактеризовано сутність та структуру англomовної фонетичної компетентності, особливості організації процесу навчання фонетичного матеріалу на уроках англійської мови; розроблено систему вправ та завдань для активізації розвитку англomовної фонетичної компетентності в учнів 5-го класу з використанням автентичних аудіо- та відеоматеріалів популярних освітніх вебсайтів, мобільного додатка Playtime та ігрових методів навчання; експериментально перевірено ефективність розробленої системи фонетичних вправ на уроках англійської мови та під час самостійної роботи п'ятикласників.

Підпис автора

Дата подання роботи до захисту

ДОДАТОК Д

БРАЗОК НАПИСАННЯ І ОФОРМЛЕННЯ АНОТАЦІЇ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ

SUMMARY

Melnychuk I. V. Developing the 5th Grade Students' English Phonetic Competence Using Authentic Video and Audio Materials. – Master's thesis.

Thesis for acquiring Master's degree in specialty 014 Secondary education (Language and Literature (English)). – Khmelnytskyi National University, Faculty of International Relations and Law, Department of Foreign Language Education and Intercultural Communication, scientific supervisor: Doctor of Philosophy (Pedagogics), Assoc. Professor Orlovska O. V. – Khmelnytskyi, 2021.

The paper consists of 114 pages, the main text comprising 84 pages. The work contains 3 appendices and 77 cited sources.

Keywords: English phonetic competence, receptive / (re)productive phonetic skills, system of exercises, authentic audio / video resources.

Master's thesis is aimed at studying the problem of activating the development of the 5th grade students' English phonetic competence using authentic audio and video materials in the period of their adaptation to the first cycle of basic secondary education.

The psychological aspects of students' ability to master the English-language material during the adaptation period have been characterized; the notion and the structure of English phonetic competence and the process of teaching phonetic material in class have been described; the system of exercises and assignments has been compiled to boost the development of the 5th grade students' English phonetic competence using authentic audio and video materials from popular educational websites, Playtime mobile App and various game-based teaching techniques; the efficiency of the presented system of phonetic exercises in the English classroom activities and its advantages for the fifth-graders' individual work have been experimentally proven.

Author's signature

The date of the work submission to defence

ДОДАТОК Е

ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ЗМІСТУ

ЗМІСТ

Вступ	С. 6
1 Теоретичні аспекти розвитку компетентності у писемному мовленні учнів 11-х класів на уроках англійської мови	10
1.1 Зміст поняття «компетентність у писемному мовленні» англійською мовою учнів старших класів.....	10
1.2 Зміст та цілі формування компетентності у писемному мовленні учнів старшої школи	22
1.3 Етапи формування компетентності у писемному мовленні	34
1.4 Критерії відбору текстів-зразків для навчання англомовного писемного мовлення.....	41
2 Експериментальна перевірка ефективності системи вправ для розвитку компетентності у писемному мовленні учнів старшої школи	46
2.1 Діагностика вихідного рівня розвитку компетентності у англомовному писемному мовленні учнів 11-х класів	46
2.2 Система вправ для розвитку компетентності у писемному мовленні учнів старших класів	57
2.3 Динаміка та результати експериментальної роботи.....	71
Висновки	79
Перелік джерел посилання.....	83
Додатки	91

ДОДАТОК Ж

ОРІЄНТОВНА СХЕМА ВІДГУКУ КЕРІВНИКА ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет міжнародних відносин і права
Кафедра іншомовної освіти і міжкультурної комунікації

ВІДГУК КЕРІВНИКА

про дипломну роботу (прізвище та ініціали) _____

Назва

за спеціальністю _____

- Актуальність теми.
- Відповідність змісту роботи обраній темі.
- Рівень повноти розробки питань і окремих проблем.
- Рівень теоретичної та професійної підготовки магістра, його здатність до самостійної роботи.
- Логічність, послідовність, аргументованість викладу матеріалу, вміння робити висновки.
- Характеристика студента під час роботи над магістерською роботою (дисциплінованість, наполегливість, підготовленість, своєчасність виконання завдання тощо).
- Важливість запропонованих магістром рекомендацій для їх впровадження в практику роботи навчальних закладів різного рівня.
- Відповідність дослідження вимогам, що ставляться до магістерських робіт.

Дата і підпис керівника дипломної роботи із зазначенням посади, наукового ступеня та вченого звання.

ДОДАТОК И

ОРІЄНТОВНА СХЕМА РЕЦЕНЗІЇ НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ МАГІСТРА

РЕЦЕНЗІЯ

про дипломну роботу (прізвище та ініціали) _____

Назва

за спеціальністю _____

- Актуальність теми.
- Практична цінність питань, які розроблені в науковій роботі.
- Коротка характеристика дипломної роботи за розділами.
- Позитивні моменти і недоліки дипломної роботи.
- Новизна й оригінальність ідей, покладених в основу роботи.
- Методика вивчення і обробка матеріалів дослідження.
- Наявність в роботі певних рекомендацій та їх обґрунтування.
- Якість оформлення дипломної роботи.
- Недоліки роботи.
- Оцінка дипломної роботи за чотирибальною системою.

Дата і підпис рецензента із зазначенням посади, наукового ступеня та вченого звання.

ДОДАТОК К

ЗБРАЗОК ЗАЯВИ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ НА ПЕРЕВІРКУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ НА НАЯВНІСТЬ АКАДЕМІЧНОГО ПЛАГІАТУ ПРОГРАМНО-ТЕХНІЧНИМИ ЗАСОБАМИ

Завідувачу кафедри

здобувача вищої освіти (студента
ПБ, факультет, «курс», «група»)

ЗАЯВА

З правилами чинного Положення про систему забезпечення академічної доброчесності в Хмельницькому національному університеті, згідно з яким виявлення академічного плагіату є підставою для відмови в допуску кваліфікаційної роботи до захисту і застосування заходів дисциплінарної та академічної відповідальності, ознайомлений (а). Про використання програмно-технічних засобів для перевірки кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти на академічний плагіат оповіщений (а) та надаю свою згоду на обробку й збереження університетом моєї роботи в інституційному у репозитарії університету.

Також надаю університету право на передачу моєї роботи для обробки та збереження в базах даних програмно-технічних засобів (Unicheck та/або Anti-Plagiarism) і використання роботи для виявлення академічного плагіату в інших роботах, які перевіряються програмно-технічними засобами та користувачами, що мають доступ до цих програмно-технічних засобів, виключно в обмежених цілях для виявлення плагіату в текстах робіт.

Робота надається для перевірки в електронному варіанті. Електронна версія моєї роботи збігається (ідентична) з друкованою.

дата

підпис

ДОДАТОК Л

ВРАЗОК ПРОЄКТУ РІШЕННЯ ЕКСПЕРТНОЇ КОМІСІЇ ПРО ДОПУСК КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ ДО ЗАХИСТУ

РІШЕННЯ ЕКСПЕРТНОЇ КОМІСІЇ КАФЕДРИ _____

ПРО ДОПУСК КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ ДО ЗАХИСТУ

Підтверджуємо ознайомлення з результатами звіту/звітів подібності щодо роботи, продукованими програмно-технічним засобом перевірки текстів на плагіат:

Назва: _____

Автор: _____

Освітня програма: _____

Спеціальність: _____

Науковий керівник: _____

Після аналізу звіту подібності зроблено такий висновок:

№	Висновок	Позначка про відповідність
1	Запозичення, виявлені в роботі, є законними і не є плагіатом (далі – зазначаються підстави віднесення запозичень до правомірних, якщо потрібно). Робота приймається до захисту.	
2	Виявлені запозичення не є плагіатом, розміщені в розділах, які не описують безпосередньо авторське дослідження, але кількість цитат перевищує обсяг, виправданий поставленою метою роботи (далі – зазначаються детальні та аргументовані підстави віднесення запозичень до правомірних). Робота приймається до захисту, але має бути відкоригована.	
3	Виявлені запозичення не є плагіатом, але частково розміщені в розділах, які описують безпосередньо авторське дослідження, а кількість цитат перевищує обсяг, виправданий поставленою метою роботи. Робота може бути допущена до захисту після того як буде відкоригована та допрацьована і успішно пройде повторну перевірку на академічний плагіат.	
4	Робота містить навмисні текстові спотворення, передбачувані спроби укриття запозичень або інші прояви академічного плагіату. Робота містить фабрикацію або фальсифікацію даних. Робота не допускається до захисту.	
5	Інше:	

Підтвердження:

.....
.....

Дата

Підписи

ДОДАТОК М

ЗРАЗОК ДОПОВІДІ МАГІСТРА ЕКЗАМЕНАЦІЙНІЙ КОМІСІЇ

Шановний головуєчий екзаменаційної комісії, шановні члени екзаменаційної комісії, а також усі присутні, Вашій увазі пропонуються результати дипломної роботи на тему «Використання кейс-методу для розвитку англомовної комунікативної компетентності в усному мовленні учнів 10-х класів»

Володіння іноземною мовою виступає сьогодні одним з базових завдань підготовки старшокласників, оскільки наявність в учнів старшого віку іншомовної комунікативної компетентності забезпечує можливість їх участі в міжнародній загальнокультурній комунікації для реалізації особистих потреб, а також подальшої професійної самоосвіти та самовдосконалення. Відповідно, з'являється необхідність розвивати здатність і готовність учнів вступати в різного роду комунікації з метою вирішення завдань спілкування, вести діалог та дискусію, звертатися до інших з питаннями, судженнями, висловлюваннями, знаходити вербальні і невербальні засоби формування і формулювання думки, що є необхідними складовими формування комунікативної компетентності в усному мовленні учнів. Ефективний розвиток англомовної комунікативної компетентності в усному мовленні учнів старших класів вимагає використання інтерактивних сучасних освітніх технологій та методів.

Проблемам формування та розвитку комунікативної компетентності в процесі навчання іноземної мови присвячені роботи багатьох вчених таких як: А. Андрієнко, Р. Белл (Robert N. Bellah), Е. Берн (Eric Berne), Т. Гордон (Thomas Gordon), А. Маслоу (Abraham Maslow) та інших.

Хоча окреслене питання неодноразово було предметом наукового аналізу, вказана проблема потребує більш детального висвітлення, що й зумовило вибір теми дослідження «Використання кейс-методу для розвитку англомовної комунікативної компетентності в усному мовленні учнів 10-х класів».

Об'єктом нашого дослідження є процес формування англомовної комунікативної компетентності в усному мовленні у старшій школі. Предмет дослідження – кейс-метод як сучасний та ефективний засіб розвитку англомовної комунікативної компетентності в усному мовленні учнів 10-х класів.

Мета дослідження полягає в розробці та обґрунтуванні рекомендацій щодо використання кейс-методу для активізації розвитку комунікативної компетентності в усному мовленні у процесі навчання англійської мови учнів 10-х класів та експериментальній перевірці ефективності розробленого комплексу вправ-кейсів.

Відповідно до сформульованої мети окреслено основні завдання дослідження: визначити особливості розвитку англомовної комунікативної компетентності в усному мовленні у старшій школі; проаналізувати методичні аспекти використання кейс-методу на уроці англійської мови в учнів 10-х класів; обґрунтувати рекомендації щодо розробки та використання кейсів для уроків англійської мови у 10-х класах; розробити комплекс дидактичних вправ-кейсів та експериментально перевірити його ефективність для активізації розвитку англомовної комунікативної компетентності в усному мовленні учнів 10-х класів.

Методи дослідження, використані у дипломній роботі: теоретичний аналіз наукової літератури, синтез, порівняння, узагальнення і систематизація отриманих даних; педагогічне спостереження, анкетування, інтерв'ю, бесіда, дискусія; методи математичної статистики.

Основною метою навчання іноземних мов у загальноосвітніх закладах стає формування та розвиток умінь і навичок іншомовного спілкування, що передбачає досягнення учнями такого рівня комунікативної компетентності, який був би достатнім для здійснення спілкування в певних комунікативних сферах. Тому нами було розглянуті такі поняття як: «комунікативність», «комунікабельність», «спілкування», що дало змогу визначити, що ж таке Англomовна комунікативна компетентність в усному мовленні (АККУМ). Отож, АККУМ визначається нами як володіння, здатність і готовність до оволодіння учнями навичками та вміннями здійснювати усне спілкування шляхом підтримання потрібної комунікативної дистанції зі співрозмовником, правильного реагування на спілкування, розуміння мотивів, інтенцій, стратегій поведінки як своїх власних, так і співрозмовників, розвиваючи теми англomовного міжособистісного спілкування, використовуючи прийняті комунікативні формули, вербальні та невербальні засоби стимулювання взаємодії, елементи соціокультурного контексту, необхідні для породження і сприйняття англійського мовлення з точки зору носія. Зауважимо, що успішність формування англomовної комунікативної компетентності в усному мовленні учнів 10-х класів залежить від правильного вибору форм і методів навчання. Однією з перспективних технологій навчання англійської мови є кейс-метод.

Кейс-метод – техніка активного навчання, яка полягає у використанні конкретних навчальних ситуацій під час організації процесу навчання, націлена на формулювання проблеми і пошук варіантів її вирішення. Застосування кейс-методу вдосконалює розвиток умінь в усіх видах мовленнєвої діяльності (читання, говоріння, письмо та аудіювання), що сприяє більш активному і успішному формуванню іншомовної комунікативної компетентності на заняттях з іноземної мови

Особливістю методу є створення проблемної ситуації на основі фактів з реального життя. Учні отримують пакет документів (кейс), за допомогою яких або виявляють проблему та шляхи її вирішення, або ж знаходять можливі варіанти виходу зі складної ситуації, коли проблема вже визначена.

Важливим є те, що класифікація кейсів може здійснюватись за різними ознаками: за способом подання матеріалу, складністю, розміром, наявністю сюжету, часовою послідовністю, за змістом кейса. Для того аби кейс відповідав усім вимогам, повинні бути враховані такі етапи роботи з кейсом, як: підготовчий, ознайомчий, аналітичний, підсумковий етап та підведення підсумків.

Основою кейс методу має бути комплекс дидактичних кейсів за навчальною тематикою. Рекомендації щодо розробки кейсів та використання кейс-методу відображенні у дипломній роботі.

В процесі дослідження було розроблено 5 навчальних кейсів відповідно до лексичних тем підручника та програми 10-го класу з англійської мови. Запропоновані кейси містять проблеми сім'ї та відносин, вибору претендентів на роботу, харчування, приготування їжі та підготовки до свята.

При створенні кейсів враховувався принцип диференціації, тому кожен з кейсів містить кілька проблем, різних за рівнем складності. Метою кейсів було навчити учнів аналізувати, узагальнювати, чітко висловлювати і відстоювати власну позицію, уважно слухати інших, проводити аналогії та робити висновки. Кожен з кейсів включав статистичні дані, статті, відео- та ілюстративні матеріали. Щоб довести результативність застосування кейс-методу для розвитку комунікативної компетентності в усному мовленні на уроках англійської мови у десятикласників ми поставили перед собою низку завдань: діагностика рівнів сформованості англійської комунікативної компетентності в усному мовленні; визначення основних критеріїв, за якими оцінювались учні та рівні сформованості усної англійської компетентності; визначення експериментальної та контрольної груп; вибір підручника, що слугував основою для розробки добірки кейсів; розробка авторського комплексу кейсів для активізації розвитку англійської комунікативної компетентності в усному мовленні.

Експеримент проводився на базі Дунаєвського НВК «ЗОШ І-Шст., гімназія». Учасниками експерименту стали 30 учнів – контрольна та експериментальна групи. У ЕГ організація навчального процесу здійснювалася як цілісна система із застосуванням розробленого нами авторського комплексу вправ-кейсів, у КГ – за традиційною методикою. Експериментальна перевірка проходила у три етапи:

- 1) передекспериментальний зріз;
- 2) експериментальне навчання за розробленим комплексом вправ;
- 3) післяекспериментальний зріз.

Критеріями дослідження виступили: критерій володіння лексико-граматичним матеріалом за тематикою навчання; критерій відповідності вимови фонетичним нормам англійської мови; критерій зв'язності монологічного; критерій уміння ефективно реалізовувати усну комунікацію у діалогічній формі відповідно до комунікативних завдань.

Відповідно ми дізнались рівні сформованості АККУМ до цих критеріїв, визначили оцінки студентів, а також порівняли результати до експерименту та після у двох групах. Ось наприклад на слайді ви можете побачити порівняльну таблицю рівнів учнів до експерименту та після за критерієм «володіння лексико-граматичним матеріалом за тематикою навчання».

Отже, отримані результати двох груп за кожним критерієм ми обчислили за формулою Стюдента. На діаграмі можна побачити, що емпіричне значення критерію Стюдента після проведення післяекспериментального зрізу для ЕГ і КГ склало 2, 32; 2, 35; 2, 27; 2, 29 > 2,05. Оскільки отримані емпіричні значення текс. перевищують табличне, то є підстави стверджувати, що рівень сформованості АККУМ в учнів експериментальної групи є вищим аніж у КГ. Тобто використання кейс-методу сприяє розвитку англійської комунікативної компетентності в усному мовленні учнів 10-го класів. Результати проведеного дослідження дають підстави вважати, що визначені завдання реалізовано, мета досягнута.

Дякуємо за увагу, доповідь закінчено.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження: Методологічні поради молодим науковцям. Київ–Вінниця : ДОВ «Вінниця», 2008. 278 с.
2. Бібліографічний запис. Загальні вимоги та правила складання. СОУ 207.02:2017 / Ю. М. Бойко, Л. І. Першина. Хмельницький : ХНУ, 2017. 37 с.
3. Положення про атестацію здобувачів вищої освіти та наукових ступенів у ХНУ : затверджено Ректором ХНУ від 01.07.2022 р. № 77. URL: <https://khmnu.edu.ua/wp-content/uploads/normatyvni-dokumenty/polozhennya/pro-atestacziyu.pdf>
4. Положення про систему забезпечення академічної доброчесності у ХНУ : затверджено рішенням Вченої ради ХНУ від 24.06.2021 р. № 18. URL: <https://khmnu.edu.ua/wp-content/uploads/normatyvni-dokumenty/polozhennya/pro-systemu-zabezpechennya-akademichnoyi-dobrochesnosti.pdf>
5. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
6. Текстові документи. Загальні вимоги СОУ 207.01:2017 / Ю. М. Бойко, Г. В. Красильнікова, Л. І. Першина, Т. Ф. Косянчук. Хмельницький : ХНУ, 2017. 45 с.

ЗМІСТ

Вступ	3
1 Етапи виконання дипломної роботи магістра	5
1.1 Вибір теми та об'єкта дослідження	5
1.2 Мета та основні завдання	5
1.3 Методи дослідження	6
1.4 Пошук та опрацювання інформації	10
1.5 Складання плану.....	11
1.6 Написання тексту роботи	11
1.7 Мова та стиль дослідження	12
2 Структура і зміст дипломної роботи магістра	19
2.1. Загальні відомості	19
2.2. Структура дипломної роботи магістра	20
3 Оформлення дипломної роботи	25
3.1 Загальні вимоги	25
3.2 Поділ тексту та нумерація	25
3.3 Оформлення рисунків	27
3.4 Побудова таблиць.....	27
3.5 Загальні правила цитування та посилання на використані джерела.....	28
3.6 Літературне оформлення	30
3.7 Типові помилки в написанні та оформленні дипломної роботи	30
4 Захист дипломної роботи	31
4.1 Подання роботи керівнику та рецензенту	31
4.2 Захист та оцінювання дипломної роботи магістрів.....	32
Додатки	36
Література	49